

TEISIŲ FAKULTETO STUDENTŲ DARBAI 1925–1939. IV DALIS (1937–1939)

„Mes dar iki šiol naudojames senaisiais rusų civiliniais įstatymais, rusų 1903 metų baudžiamuoju statutu, civilinės ir baudžiamosios teisenų įstatymais, įvairiais administracinius reikalus tvarkančiais įstatymais“⁶⁶⁴.

Ieva Deviatnikovaitė⁶⁶⁵

DOI: <https://doi.org/10.7220/2029-4239.21.5>

Lietuvos statutai „yra keliais amžiais kurtos teisės sintezė ir labai svarbus šaltinis <...>. Tačiau mes pro vertingiausį savo teisės istorinį paminklą praeiname beveik visiškai tyliai“⁶⁶⁶.

SANTRAUKA

Tyrime aptariami VDU Teisių fakulteto diplominiai darbai chronologine tvarka, išskiriant juos pagal teisės šakas, atsižvelgiant į struktūrą, naudotą literatūrą, teisės aktus, teismų jurisprudenciją, studentų vartojamą teisinę kalbą. Taip pat pateikiamos, autorės nuomone, vertingiausios ar įdomiausios darbų citatos, įvardijami dėstytojai, vertinę darbus, atskleidžiami studentų ir dėstytojų likimai.

Pats tyrimas publikuojamas keliuose straipsniuose. Šiame straipsnyje tyrinėjami per šimtas penkiasdešimt baigiamųjų darbų, parašytų laikotarpiu nuo 1937 iki 1939 metų. Šioje baigiamajoje straipsnių ciklo dalyje bus pateiktos apibendrinančios visą seriją išvados.

Baigiamieji darbai atskleidžia ne tik Teisių fakulteto veiklą, ruošiant būsimus teisininkus valstybei, bet ir to meto Lietuvos aktualijas. Studentai rašė apie viešumo principą baudžiamajame procese, referendumą, plebiscitą, prezidento institutą, administracinį teismą,

⁶⁶⁴ Mūsų siekimai, Teisininkas 1 (1937): 1.

⁶⁶⁵ Ieva Deviatnikovaitė, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešojo teisės instituto profesorė.

⁶⁶⁶ Mykolas Mažeika, „Bausmės koncepcijos evoliucija Lietuvos Statutuose“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–508: 24.

eutanaziją, valstybės tarnautojų baudžiamąją atsakomybę, valstybės atsakomybę, civilinės ir baudžiamosios teisės institutus.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Diplominiai darbai, Teisių fakultetas, studentai, teisės filosofija ir istorija, teisėsauga, konstitucinė teisė, administracinė teisė, baudžiamoji teisė, civilinė teisė, baudžiamojo proceso teisė, civilinio proceso teisė, penitencinė teisė, tarptautinė teisė.

ĮVADAS

Šio straipsnio objektas – 1937–1939 m. Teisių fakulteto studentų baigiamieji darbai. Tyrimo tikslas – atskleisti Teisių fakulteto baigiamųjų darbų turinį. Siekiant išsikelti tikslo analizuojama baigiamųjų darbų struktūra, peržiūrima studentų naudota literatūra (straipsnyje nenurodomi šaltiniai, minėti pirmoje, antroje ir trečioje šių straipsnių serijos dalyse), minimi dažniausiai analizuoti teisės aktai, teismų jurisprudencija, studentų vartojama teisinė kalba, pateikiamos, autorės nuomone, vertingiausios ar įdomiausios darbų citatos, įvardijami dėstytojai, vertinę darbus, atskleidžiami jų ir studentų likimai.

Straipsnyje daugiausia remiamasi Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyriuje, Lietuvos centriniame valstybės archyve rastais dokumentais. Atliekant tyrimą naudotasi istoriniu, lyginamuoju, analitiniu, aprašomuoju, dokumentų analizės metodais.

Studentai rašto darbuose gvildeno teisės istorijos, filosofijos, konstitucinės, administracinės, darbo, civilinės, civilinio proceso, baudžiamosios, baudžiamojo proceso, teisėsaugos, tarptautinės teisės klausimus.

TEISĖS FILOSOFIJA, ISTORIJA

Teisės istorijos ir filosofijos temomis parašytus darbus vertino docentas D. Krivickas, profesorius V. Biržiška. Literatūrą studentai naudojo rašytą rusų, vokiečių, prancūzų kalbomis, taip pat rėmėsi dokumentais, pavyzdžiui, Sentikių centro taryboje rastomis bylomis ir pan.

Įvykiai Italijoje ir Vokietijoje vertė studentus iš naujo apmąstyti politikos, politikų, politinių partijų vaidmenį valstybėse, valdymo formas.

A. Sokolskis rašė apie filosofo N. Machiavelli pažiūras į valstybę, religiją, valdymo formas, moralę, padarydamas tokią išvadą „<...> po tamsių viduramžių laikų drąsiai, nieko neslėpdamas parodė mums kaip atrodo politika realybėje, kuo ji rėmėsi, kas sudarė valstybės valdžios pagrindą <...>“.⁶⁶⁷

Norvaiša analizavo valstybių kūrimąsi po Pirmojo pasaulinio karo, įvairiose valstybėse vyraujančių politinių ideologijų sampratą⁶⁶⁸. Studentas be M. Romerio,

⁶⁶⁷ Anatolijus Sokolskis, „Niccolo Machiavelli kaip politikos realistas ir sociologas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–521, p. 36–37.

⁶⁶⁸ Antanas Norvaiša, „Nacionalinė valstybė“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–512.

P. Leono, L. Gumplovičiaus naudojosi B. Musolinio, A. Hitlerio veikalais, padarydamas išvadą: „<...> tautiškas pasiekęs nesąmoningo kraštutinumo laipsnį ir jokių varžtų nebevaržomas, pradėjo nebepakęsti svetimos tautos narių <...>. Tokiam tautiškumui reikalingi varžtai“⁶⁶⁹.

Darbo apie italų fašizmo atsiradimą negalima būtų priskirti nei prie tarptautinės, nei prie konstitucinės, nei prie lyginamosios teisės, nei prie teisės filosofijos darbų⁶⁷⁰. Visgi šį darbą aptarsime šiame skyrelyje. D. Štokas darbe aptarė valstybės valdymo sistemą – diktatūrą, įsigalėjusią Italijoje, B. Musolinio vaidmenį, fašistinės partijos struktūrą, jaunimo organizacijas, sindikatų, federacijų ir korporacijų santvarką, darbo teisimą, valdžios santvarką ir faktą apie tai, kad partija sutapo su valdžia.

Iš teisės istorijos paminėtini keli darbai.

M. Tumašovas rašė apie sentikių bažnyčią Lietuvoje⁶⁷¹, analizuodamas 1906 m. spalio 17 d. įstatymą, kuris įteisino sentikių bažnyčią ir nustatė jos veikimo tvarką. Šis įstatymas galiojo ir tarpukario Lietuvoje. Taigi studentas apibūdino sentikių bažnyčios organus – parapijas, jų narius, visuotinį susirinkimą, tarybą, parapijos vadovą, parapijos bažnyčios seniūną, revizijos komisiją, Lietuvos sentikių centro tarybą, jos prezidentumą ir t. t.

Žydų mokyklų vystymąsi tuometinės Lietuvos teritorijoje, jų teisinį statusą nuo 1772 m. iki 1859 m. aptarė A. Giršovičius⁶⁷². Studentas rašė apie žydų konfesines pradžios mokyklas, chederį, mokytojus – melamedus, Haskalos pradžią, rabinų komisijas ir t. t.

KONSTITUCINĖ TEISĖ

Konstitucinės teisės darbus vertino profesorius M. Romeris, asistentai F. Mackus, K. Račkauskas.

Studentai rėmėsi ankstesnėse straipsnių serijos dalyse minėtais darbais, M. Romerio veikalais⁶⁷³, įvairių valstybių konstitucijomis⁶⁷⁴, Teisių fakulteto rankraščiais⁶⁷⁵, Seimo stenogramomis, įstatymais, dienraščių publikacijomis⁶⁷⁶.

⁶⁶⁹ Ten pat: 40.

⁶⁷⁰ Dovydas Štokas, „Italų fašizmo atsiradimas, raida ir esmė“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–583.

⁶⁷¹ Motiejus Tumašovas, „Sentikių bažnyčios organizacija Lietuvoje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–529.

⁶⁷² Abramus Giršovičius, „Žydų mokyklų vystymasis ir jų teisinė padėtis nuo 1772 metų iki 1859.V.4 d. reformos (Lietuvoje)“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85-?

⁶⁷³ Be ankstesnės serijos dalyse minėtų: Mykolas Romeris, „Valstybės taryba“, Teisė 16 (1929): 23–36; Mykolas Romeris, „Lietuvos suvereninė valdžia konstitucijos projektu“, Teisė 1 (1922): 3–12.

⁶⁷⁴ Įvairių valstybių konstitucijos, vertė ir paruošė spaudai Teisių fakulteto studentai Mykolui Römeriui vadovaujant (Kaunas: „Teisės“ red., 1927–1928).

⁶⁷⁵ Federacinės Austrijos valstybės 1920 m. X. 1 d. ir 1934 m. Konstitucijos. Teisių fakulteto rankraščiai; 1931 m. Ispanijos Konstitucija. Teisių fakulteto rankraščiai.

⁶⁷⁶ Sunki kova už Lietuvos nepriklausomybės vasario 16 d. aktą. Iš pasikalbėjimo su buv. Valstybės Tarybos vicepirmininku inž. p. Steponu Kairiu (Lietuvos žinios, 1938 m. gruodžio 31 d., Nr. 299 (5865)).

Lietuvos valstybės konstitucijos

Nemažai studentų lygino 1922 m., 1928 m., vėliau ir 1938 m. Lietuvos valstybės konstitucijų nuostatas⁶⁷⁷. Tačiau kiekvienas studentas tai darė atitinkamame kontekste – vieni analizuodami Seimo, kiti valstybės vadovo ar įstatymų leidybos iniciatyvos institutus.

M. Strimaitytė analizavo konstitucijų nuostatas laikotarpiais nuo 1918–1922 m., 1922–1928 m., 1928–1936 m., apžvelgdama visus pagrindinius institutus – Seimo, valstybės vadovo, vyriausybės, savivaldybių, piliečių teisių ir t.t.

V. Paulionis rašė apie 1922 ir 1928 metų Lietuvos valstybės konstitucijų nuostatas, kurios, pasak autoriaus, iškreipė klasikinius parlamentarizmo principus, ir aptarė vyriausybės, valstybės vadovo aktų kontrasignavimo, ministrų kabineto solidarumo, įstatymų iniciatyvos teisės, biudžeto formavimo ir tvirtinimo institutus, Seimo ir valstybės vadovo santykius, prezidento veto teisę.

J. Volfas darbe taip pat analizavo Lietuvos valstybės 1922, 1928 ir 1938 metų konstitucijų nuostatas, susijusias su Seimo rinkimais, Seimo narių statusu, santykiu su valstybės vadovu, jo rinkimu, įstatymų leidybos iniciatyvos teise, referendumu.

Vienintelis J. Damaševičius rašė apie prezidento instituciją ir jos pokyčius nuo 1918 m. iki 1938 m., apžvelgdamas visas tuo laikotarpiu Lietuvoje galiojusias konstitucines nuostatas. Tai, žinoma, nereiškia, kad niekas nebuvo rašęs apie valstybės vadovo statusą, kompetenciją, bet tai daugiau buvo daroma probėgšmais, minint šią instituciją tarp kitų. Deja, studentas tiesiog aprašė teisės aktų nuostatas ir vertino jas teigiamai: „<...> iki 1926 m. gruodžio 17 d. Nuo to laiko buvo padarytas posūkis nors ne staigus, tačiau su aiškia tendencija nusikratyti Seimo diktatūros <...> visur einama prie Vyriausybės galios stiprinimo. Lietuva 1926 m. gruodžio 17 d. pasirinko šį kelią ir tai įkūnijo 1938 m. Lietuvos konstitucijoje“⁶⁷⁸.

J. Jaugelis taip pat analizavo ir lygino visų tarpukario Lietuvos valstybėje galiojusių konstitucijų tekstus, koncentruodamasis ties įstatymų leidybos mechanizmu, pabrėždamas, kad „įstatymų leidimo galia laikotarpyje nuo 1927.IV iki 1936 metų rudens buvo išimtinai vyriausybės dispozicijoje“ bei akcentuodamas 1938 m. konstituciją suteikė valstybės vadovui „konkurencinę įstatymų leidimo galią bei sankcijos teisę Seimo priimamiems įstatymų projektams <...>“⁶⁷⁹.

S. Tomaševičiaus darbą apie teisumą galima būtų priskirti ir prie teisės saugos tematikos, ir prie konstitucinės bei administracinės teisės⁶⁸⁰. Studentas labai detalai apibūdino teisumą kaip valstybės valdžios instituciją, kaip valstybės funkciją, *res judicata pro veritate habetur*

⁶⁷⁷ Matilda Strimaitytė, „Konstituciniai režimai Lietuvoje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–523; Vytautas Paulionis, „Klasikinio parlamentarizmo principai ir tų principų iškreipimas Lietuvos 1922 ir 1928 m. Konstitucijose“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–619; Jurgis Volfas, „Tiesioginis ir reprezentacinis valdymas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–591; Juozas Damaševičius, „Prezidento institucija Lietuvoje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–597; Jaroslavas Jaugelis, „Normatyvinė valdymo organų galia Lietuvos konstitucinėje teisėje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–601.

⁶⁷⁸ Juozas Damaševičius, „Prezidento institucija <...>“: 31–32.

⁶⁷⁹ Jaroslavas Jaugelis, „Normatyvinė valdymo organų galia <...>“: 83.

⁶⁸⁰ Stasys Tomaševičius, „Teisumas – įstatymo, teisingumo ir politikos organas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–632.

principą, įvardijo teismų rūšis, apibūdino civilines ir baudžiamąsias bylas nagrinėjančių teismų skirtumus, pateikė specializuotų teismų pavyzdžių (prekybos, jūrų, rinkimų, kompetencijų teismai), analizavo administracinio ir konstitucinio teismo funkcijas, aptarė teisėjų rinkimų arba skyrimo tvarką bei daugybę kitų teorinių ir praktinių dalykų, remdamasis užsienio šalių patirtimi. Studentas aptarė teismo instituciją Lietuvoje, apžvelgdamas laikinosios Lietuvos valstybės konstitucijos, Lietuvos valstybės 1922, 1928, 1938 metų konstitucijų bei 1933 m. Teismų santvarkos įstatymų nuostatas.

Tautos atstovaujamoji institucija

Nemažai studentų darbų buvo skirtų įstatymų leidžiamajai valdžiai arba tautos atstovybės institucijoms aprašyti⁶⁸¹.

K. Jokšas analizavo Lietuvos atstovaujamoją valdžią nuo 1918 m., apžvelgdamas šios institucijos skirtumus iki 1926 m. įvykdyto perversmo ir priėmus 1928 m. konstituciją.

A. Jaukštas rašė apie Lietuvos Seimą, lygindamas 1922, 1928 ir 1938 metų Lietuvos valstybės konstitucijų tekstus ir tvirtindamas, kad „1938 m. naujoje konstitucijoje visos pusiau tiesioginio demokratinio valdymo institucijos vėl išnyko; dėl konstitucijos pakeitimų, o taip pat dėl paprastų įstatymų atsiklausama tautos nuomonės paleidžiant Seimą ir skelbiant naujus Seimo rinkimus“⁶⁸². Studentas apžvelgė laikotarpį nuo 1927 m. iki 1936 m., kuomet Lietuvoje Seimas neveikė, aptardamas Valstybės Tarybos kompetenciją bei statusą, taip pat 1936 m. priimtą Seimo statutą⁶⁸³, lygindamas jį su 1924 m. priimtuoju⁶⁸⁴, bandė apibendrinti svarbiausias permainas įstatymų leidžiamojame valdžioje per dvidešimt metų.

M. F. Nunas gvildeno klausimą, ar parlamentas turi būti vienerių ar dvejų rūmų, pripažindamas, kad Europoje ši problema keliami nuo XVII amžiaus. Studentas analizavo britų parlamento struktūrą, nepamiršdamas paminėti pirmojo parlamento sušaukimo 1225 m., taip pat Ispanijos, Italijos, Vokietijos, Šveicarijos, Norvegijos, Rumunijos, JAV parlamentų rūmų organizaciją. Darbo autorius analizavo dvejų parlamento rūmų trūkumus ir privalumus, cituodamas L. Duguit idėjas, kad antrieji parlamento rūmai turėtų būti skirti įvairių ekonominio gyvenimo šakų profesiniam atstovavimui.

Suverenitetas

Suvereniteto institutas buvo gvildintas studentams rašant apie Klaipėdos krašto autonomijos ir Didžiosios Lietuvos suvereniteto santykį, tačiau vienas darbas buvo skirtas bendrai suvereniteto sąvokai, subjektiui aptarti⁶⁸⁵, remiantis Ž. Ž. Ruso, Dž. Loko, G. Jellineko,

⁶⁸¹ Konstantinas Jokšas, „Tautos atstovybės institucija nepriklausomoje Lietuvoje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–551; Adolfas Jaukštas, „Įstatymų leidimo institucija Lietuvos Respublikoje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–550; M. F. Nunas, „Vieneri ir dvejeri parlamento rūmai“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–573.

⁶⁸² Adolfas Jaukštas, „Įstatymų leidimo institucija“: 55.

⁶⁸³ Seimo Statutas, Vyriausybės žinios (1936, Nr. 550–3828).

⁶⁸⁴ Seimo Statutas, Vyriausybės žinios (1924, Nr. 163–1152).

⁶⁸⁵ Giršas Kiršas, „Suvereniteto subjekto klausimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–555.

H. Kelseno, L. Duguit, M. Romerio teorijomis. G. Kiršas parašė, kad suverenitetu buvo suprantama valstybių laisvė, garantuojama tarptautinės teisės, o taip pat padarė išvadą, kad „suvereniteto sąvoka nebeteko visokios reikšmės valstybinei teisei <...> valstybė negali turėti aukščiausios nepriklausomos valdžios“⁶⁸⁶.

Referendumas, plebiscitas

Referendumo ir plebiscito institutai buvo analizuoti vieninteliame darbe⁶⁸⁷. A. Teresas analizavo referendumo instituto kilmę, akcentavęs, jog referendumo tėvynė yra Šveicarija, plebiscito esmę, pabrėžęs, jog pirmąkart plebiscitas buvo pritaikytas Prancūzijoje, taip pat tyrinėjo referendumo formas.

Įstatymų konstitucingumas

Įstatymų konstitucingumo tema buvo gvildenta tik keletą kartų – 1932 ir 1935 metais. A. Patackas ėmėsi trečia kartą patyrinėti šią temą, koncentruodamasis ties Čekoslovakijos konstituciniu teismu⁶⁸⁸. Apie šį teismą studentai buvo užsiminę ir anksčiau, pavyzdžiui, E. Martinkaitis⁶⁸⁹. A. Patackas rašė apie įstatymų konstitucingumo turinį, kvazi kontrolę ir konstitucinio teismo kontrolę, konstitucinio teismo istoriją, aptarė Čekoslovakijos teisinę santvarką, teismų sistemą, priežastis, dėl kurių Čekoslovakijoje buvo įsteigtas Konstitucinis teismas, jo kompetenciją.

S. Tomaševičius taip pat analizavo įstatymų konstitucingumo problemą bei konstitucinio teismo kompetenciją⁶⁹⁰.

P. Armalis darbe tyrinėjo užuominas apie konstitucinį ir administracinį teismą, Vyriausiojo Tribunolo santykį su Klaipėdos krašto teismais Lietuvos Respublikos teisiniame reglamentavime iki 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo⁶⁹¹.

Valstybė ir bažnyčia

Keli darbai buvo dedikuoti valstybės ir bažnyčios santykiui aptarti⁶⁹². J. Labanauskas gvildeno teisinę bažnyčių padėtį Lietuvoje. S. Serbenta aptarė suvereniteto ir tikėjimo bei sąžinės laisvės principų santykį, bažnyčių „perėjimą“ iš viešosios teisės korporacijos statuso į privačių draugijų statusą, nesuteikiant joms viešųjų valstybės funkcijų.

⁶⁸⁶ Ten pat: 23.

⁶⁸⁷ Alfonsas Teresas, „Referendumas, jo sąvoka ir esmė konstitucinėje teisėje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–526.

⁶⁸⁸ Antanas Patackas, „Konstitucinis teismas Čekoslovakijoje (1920–1939)“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–618.

⁶⁸⁹ Eugenijus Martinkaitis, „Įstatymų konstitucingumo kontrolė“, diplominis darbas (1935). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–380.

⁶⁹⁰ Stasys Tomaševičius, (Teismas <...>): 28–33.

⁶⁹¹ Petras Armalis, „Teisėtumo organizacija Lietuvoje iki 1926 m. gruodžio mėn. 17 d. perversmo“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–594.

⁶⁹² Jonas Labanauskas, „Teisinė bažnyčių padėtis Lietuvos Respublikoje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–563; Stasys Serbenta, „Valstybė ir bažnyčia“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–576;

Lyginamoji konstitucinė teisė

H. Teruškinas aprašė Jungtinės Karalystės konstitucinės teisės pagrindinius institutus⁶⁹³, įskaitant parlamento struktūrą, kompetenciją, monarcho vaidmenį, ministrų kabinetą, teismų sistemą.

KLAIPĖDOS KRAŠTAS

1938–1939 metais pasirodė keletas darbų Klaipėdos krašto teisininkų rengimui, tautinių mažumų teisėms Krašte, Krašto baudžiamajai teisei bei tarptautinei padėčiai išanalizuoti^{694, 695}.

ADMINISTRACINĖ TEISĖ

Darbai iš administracinės teisės buvo vertinami profesorių V. Biržiškos, M. Romerio, docento S. Žakevičiaus, asistentų K. Račkausko ir F. Mackaus.

Studentai rėmėsi M. Vėberio⁶⁹⁶, J. Hatscheko⁶⁹⁷, britų autorių darbais, žurnalo „Teisė“ publikacijomis⁶⁹⁸, monografijomis⁶⁹⁹, Valstybės Tarybos Teismų sutvarkymo komisijos projektu, skirtu Administracinio teismo įstatymui ir aiškinamajam projekto raštui, Prabavimo rūmų archyvo, Geležinkelių valdybos archyvo, Ukmergės miesto savivaldybės 1919–1920 m. archyvo, Ukmergės apylinkės teismo archyvo bylomis, įvairių įstatymų aiškinamaisiais ras, institucijų pareigūnų pasitarimų protokolais, Finansų ministro juriskonsultų advokatų nuomonėmis, Mažamečių nusikaltėlių reikalams policijos korespondencija, mažamečių nusikaltėlių asmens bylomis.

⁶⁹³ Hiršas Teruškinas, „Anglijos konstitucijos pagrindiniai dėsniai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–631.

⁶⁹⁴ Martynas Klimkaitis, „Klaipėdos krašto teisininkų paruošimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–557; Stasys Mockus, „Tautinių mažumų teisės Klaipėdos krašte“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–569; Kanas Benas, „Tarptautinė Klaipėdos padėtis“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–652; Movša Rubinsonas, „Teisių atėmimas Didžiosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto baudžiamuosiuose statutuose“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–626.

⁶⁹⁵ Detaliau šių darbų analizę skaityti – Ieva Deviatnikovaitė, „Klaipėdos krašto teisė studentų darbuose: 1933–1939“, Logos 101 (2019).

⁶⁹⁶ Max Weber. Ūkio istorija: universalinės ūkio ir visuomenės istorijos bruožai, vertė dr. J. Pajaujis; peržiūrėjo ir įvadą parašė A. Rimka (Kaunas: Lietuvos universiteto Teisių fakulteto leidinys, 1929).

⁶⁹⁷ Julius Hatschek, *Englisches Staatsrecht mit Berücksichtigung der für Schottland und Irland geltenden Sonderheiten* (Tübingen: Verl. von J.C.B. Mohr, 1905).

⁶⁹⁸ Konstantinas Račkauskas, „Lietuvos administracinio teismo pradai“, *Teisė* 37 (1937): 55–65; Viktoras Fridšteinas, „Dėl administracinio teismo Lietuvoje“, *Teisė* 38 (1937): 187–205.

⁶⁹⁹ Juozas Keliuotis, *Šių dienų spaudos problemos* (Kaunas: Naujoji Romuva, 1936).

Administracinis teismas

Administracinės teisės darbų buvo nemažai, tačiau, kaip ir ankstesniuose laikotarpiuose, taip ir laikotarpiu nuo 1937 m. iki 1939 m., niekas neanalizavo administracinės teisės kaip teisės šakos, jos sampratos, struktūros. Tačiau šiuo laikotarpiu pirmąkart buvo aprašyti bandymai steigti Lietuvos administracinį teismą.

Tad K. Narkevičiaus darbas buvo vienintelis diplominis darbas, kuriame detalai analizuotos administracinio teismo užuomazgos Lietuvoje, Lietuvos valstybės konstitucijų nuostatos, savivaldybių veiksmų kontrolė, atskirų viešojo administravimo sričių kontrolė, valstybės atsakomybė, atsitiktinė valstybės tarnautojų veiklos kontrolė tuometinėje Lietuvoje⁷⁰⁰. Studentas taip pat tyrinėjo kitų valstybių patirtį teisminėje viešosios administracijos kontrolėje, įskaitant Jungtinę Karalystę, Prancūziją. Reikia priminti dar keletą darbų, kuriuose buvo analizuotas administracinis teismas⁷⁰¹. P. Armalis pateikė įdomios informacijos apie viešosios administracijos aktų teisėtumo kontrolę 1922 m. konstitucijos veikimo laikotarpiu. Studentas pastebėjo, kad taip ir nebuvo įsteigtas administracinis teismas, nors Konstitucijos 68 paragrafas lyg ir įpareigojo įstatymo leidėją tai padaryti. Tačiau studentas įvardijo keletą teisės aktų, kuriuose buvo galima rasti administracinių aktų teisėtumo kontrolės užuominų. Pavyzdžiui, Butų nuomos miestuose įstatyme⁷⁰² buvo įtvirtinta, kad skundai dėl butų skyriaus sprendimų per dvi savaites gali būti paduodami Taikos teisėjui, o jo sprendimai gali būti apskūsti Vyriausiajam Tribunalui. Taip pat Žemės tvarkymo įstatyme⁷⁰³ buvo nurodyta, kad Vyriausiosios žemės tvarkymo komisijos nutarimai galėjo būti apskūsti Vyriausiajam Tribunalui. Apskrytys taip pat buvo apygardų žemės tvarkymo komisijos, kurių sprendimai galėjo būti skundžiami Vyriausiajai žemės tvarkymo komisijai. Taip pat studentas minėjo Seimo įsteigtą Teisingumo ministro tarybą⁷⁰⁴, kuri buvo panaši į 1920 m. įsteigtąjį Ministerijų juriskonsultų komisiją, administracinio teismo pirmtakę⁷⁰⁵, ir Valstybės kontrolę, kuri irgi atliko „valstybės finansų ir ūkio srityse tvarkomojo ir vykdomojo darbo teisėtumo“ kontrolę.

Viešojo administracija

Studentai neanalizavo bendrai Lietuvos viešosios administracijos struktūros, tačiau tyrinėjo britų viešąją administraciją. P. Rudnikas aprašė Anglijos administraciją⁷⁰⁶. Studentas vienintelis iš visų pabandė apibrėžti sąvoką „administracija“. Pasak jo, tai „visuma valstybės apmokamų valdininkų<...> aparatas, kurio pagalba centralinė valdžia vykdo valstybės

⁷⁰⁰ Konradas Narkevičius, „Administracinis teismas ir jo pradai mūsų įstatymuose“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–614. Plačiau apie šį darbą žr.: Ieva Deviatnikovaitė, „Administracinio teismo įstatymo projektai tarpukario Lietuvoje“, Teisė 109 (2018): 27–49.

⁷⁰¹ Stasys Tomaševičius, „Teismas <...>“: 24–28; Petras Armalis, „Teisėtumo organizacija <...>“.

⁷⁰² Butų nuomos miestuose įstatymas, Vyriausybės žinios (1924, Nr. 162–1146).

⁷⁰³ Žemės tvarkymo įstatymas, Vyriausybės žinios (1925, Nr. 200–1348).

⁷⁰⁴ Teisingumo ministerio tarybos statutas, Vyriausybės žinios (1924, Nr. 156–1098).

⁷⁰⁵ Plačiau apie tai žr.: Ieva Deviatnikovaitė, „Administracinio teismo įstatymo projektai <...>“.

⁷⁰⁶ Pelsachas Rudnikas, „Anglijos administracija“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–516.

valdymą⁷⁰⁷. Darbo autorius aptarė 1854 m. paskelbtą *Northcote – Trevelyn* raportą, kuriame buvo pavaizduota civilinė Anglijos tarnyba taip: „Daugelis turtuolių sūnelių, kurie buvo užėmę svarbias tarnyboj vietas, nemokėjo nei skaityti, nei rašyti. Iš 80 finansų ministerijos vieno departamento valdininkų ne daugiau 12 buvo tinkami savo užimamai vietai. Valstybės tarnyboje rado sau vietos visi tinginiai, niekam tikę jaunuoliai (Robert Moses, pusl. 23)⁷⁰⁸. Studentas aprašė britų valstybės tarnybos reformavimo etapus bei lygino britų ir kitų Europos valstybių tarnautojų teisinį statusą, socialines garantijas, teises ir pareigas, konkursų į valstybės tarnybą tvarką. Studentas visa tai analizavo savo darbo bendrojoje dalyje, o ypatingoje dalyje aprašė britų Vidaus, Užsienio reikalų, Kolonijų ir Indijos reikalų, Krašto apsaugos, Admiraliteto, Finansų, Žemės ūkio, Švietimo, Savivaldybių reikalų ministerijas, policiją.

Būta darbų, kuriuose buvo tyrinėtos atskiros viešojo administravimo institucijos.

I. Medziukevičius rašė apie Lietuvos prabavimo rūmų kūrimąsi, kompetenciją, ginčus, brangiųjų metalų dirbinių ženklumą, rinkliavas, reikalavimus gamintojų monogramoms⁷⁰⁹. Studentas aprašė Prabavimo rūmų, vieno iš lombardo ir Kauno m. savivaldybės ginčą, kurį išsprendė Valstybės Taryba, aptarė situaciją Klaipėdos krašte, kuriame nebuvo įgyvendinami finansų ministro sprendimai, analizavo parengtus Prabavimo įstatymo projektus, nes galiojo carinės Rusijos prabavimo įstatymas.

A. Vasiliauskas nagrinėjo policijos uždavinius, kompetenciją visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai palaikyti, ginklų kontrolę, susirinkimų ir draugijų, spaudos priežiūrą, pasų registraciją ir t. t.⁷¹⁰ Z. Pivoriūnas rašė apie nepilnamečių nusikalstamumą⁷¹¹, taip tuo metu vadinamą moterų ar vaikų policiją įvairiose užsienio valstybėse. Studentas akcentavo tokios policijos glaudų ryšį su įvairiais socialiniais departamentais, darbo inspekcijomis, emigracijos tarnybomis, pabrėždamas tokios policijos dalyvavimą vaikų iš asocialių šeimų priežiūroje, kovoje su alkoholizmu. Darbo autorius apžvelgė ir tokios policijos statusą, veiklą Lietuvoje, paminėdamas 1938 m. įsteigtą Mažamečių nusikaltėlių reikalams policiją, kuri buvo viešosios policijos padalinys. Studentas darbe pateikė nemažai praktinių pavyzdžių iš policijos pareigūnų lankymosi asocialiose šeimose: „Z-nė 42 m. amžiaus, jos antrasis vyras M-šys 29 m. amž. ir vaikai: Vaclovas 18 m. amž./ pavainikis/, duktė Vilhelmina 17 m. amž., Vanda 14 m. amž., sūnus Bronislavas 6 m. amž., Jonas 5 m. amž., Renaldas 3 m. amž.<...>. Šios šeimos gyvenamąjį kambarį sudaro atitvertas lentomis šaldytuvo kampas. Šis tariamas kambarys be lubų, tik sienas sudaro plyšėtos lentos. Yra šioks toks langas – pusės metro kvadraturės <...>⁷¹². Darbo autorius rašė apie vaikų globą, siūlė įsteigti vieningą vaikų globos sistemą Lietuvoje, kritikavo tuo metu egzistavusią: „Dabar mes turime „Pieno lašo“ draugiją, Lietuvos vaiko draugiją, Moterų globos draugiją <...>. Visos jos daugiau ar mažiau yra šelpiamos Vidaus reikalų ministerijos ir veikia savarankiškai. Atrodo, kad čia eikvojama daug

⁷⁰⁷ Ten pat: 2.

⁷⁰⁸ Ten pat: 5–6.

⁷⁰⁹ Ignas Madziukevičius, „Lietuvos prabavimo rūmai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–611.

⁷¹⁰ Balys Vasiliauskas, „Administracinės/ policinės/ priemonės valstybės vidaus saugumui, tvarkai ir rimčiai palaikyti Lietuvoje normalinės teisinės būklės metu“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–535.

⁷¹¹ Zigmas Pivoriūnas, „Mažamečių policija Lietuvoje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–621.

⁷¹² Ten pat: 28.

lėšų, o naudos ir tvarkos labai maža, nes sunku susitarti, o dar sunkiau patalpinti beglobius vaikus⁷¹³.

V. Ruša rašė apie Ukmergės miesto savivaldybės įkūrimą⁷¹⁴, aptardamas šio miesto istoriją nuo X amžiaus, aprašydamas pirmąją 1918 m. suformuotą miesto valdybą, 1919 m. iš lietuvių, lenkų ir žydų tautybės suformuotą antrąją miesto valdybą. Studentas atkreipė dėmesį, kad Ukmergės miesto savivaldybė pradėjo kurtis anksčiau nei buvo priimtas Savivaldybių įstatymas, tiesa, jau esant išleistam vidaus reikalų ministro cirkuliarui dėl savivaldybių Lietuvoje⁷¹⁵. Darbo autorius aprašė miesto teismus, Ukmergės apskrities taikos teisėją, burmistro kompetenciją, miesto santykius su centrine valdžia, savivaldybės pajamas, biudžetą.

J. Ingaunis rašė apie apskričių viršininkų instituciją⁷¹⁶. Apskričių viršininkus skirdavo vidaus reikalų ministras, jis ir prižiūrėdavo jų darbą. Studentas apžvelgė apskričių viršininkų kompetenciją, atliekant vietos savivaldos organų veikimo priežiūrą, leidžiant „jurisdikcinius administracinius aktus“, atliekant kvaziteisminę funkciją, remdamasis Savivaldybių, Milicijos, Veterinarijos įstatymais, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamosios teisenos įstatymu, Mėsos priežiūros taisyklėmis, Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencija. Jis pastebėjo, kad nebuvo vieno įstatymo, kuriame būtų reglamentuota apskričių viršininkų kompetencija, kuri buvo įtvirtinta įvairiuose teisės aktuose. Tai studentas vertino neigiamai.

Keliuose darbuose studentai analizavo 1929 m. Baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimą⁷¹⁷. M. Keraševičius rašė apie viešosios administracijos organų teisę daryti apklausas⁷¹⁸. Tokios teisės jokie administracijos organai neturėjo iki kol 1929 m. nebuvo padarytas Baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimas, kurio 249 punktas reglamentavo, kad kvotas gali daryti ir administracijos organai. Taigi Valstybės kontrolės revizijos aktai, kuriuose buvo nurodytos nusikaltimo požymių turinčios veikos, buvo laikomi tardymo aktais. Tik jie turėjo būti surašyti baudžiamojo proceso įstatymo nustatyta tvarka bei Vyriausiojo Tribunolo gynėjo 1929 m. gruodžio 18 d. išleista instrukcija, kurią buvo galima taikyti ir Valstybės kontrolės revizorių darbe, tiriant tarnautojų padarytus nusikaltimus. Pagal tą patį Baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimą, J. Krygeris analizavo policijos vaidmenį tardyme⁷¹⁹. Studento nuomone, Lietuvoje reikėjo steigti teismo policiją, į kurios struktūrą patektų kriminalinės ir saugumo policijos kvotų skyrius, taip pat siūlė reformuoti Policijos mokyklos studijų planą, įvedant specialų apklausų ruošimo kursą.

⁷¹³ Ten pat: 50.

⁷¹⁴ Vincas Ruša, „Ukmergės miesto savivaldybės įsikūrimas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–628.

⁷¹⁵ Vidaus reikalų ministerija. Dėlei savivaldybių Lietuvoje. Cirkuliaras Nr. 1, Laikinosios Vyriausybės žinios (1918, Nr. 2–3).

⁷¹⁶ Juozas Ingaunis, „Apskričių viršininkų institucija Lietuvoje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–600.

⁷¹⁷ Baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimas, Vyriausybės žinios (1929, Nr. 312–2099).

⁷¹⁸ Mamertas Keraševičius, „Valstybės kontrolės organų kvotos“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–554.

⁷¹⁹ Juozas Krygeris, „Policijos vaidmuo rengiamajame tardyme pagal baudž. teisenos įst. Pakeitimą“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–559.

Visuomenės informavimas

L. Zaleskis tyrinėjo spaudos laisvės problematiką ne tik Lietuvoje, bet ir tarpukario Europos valstybėse⁷²⁰. Studentas analizavo Lietuvos spaudos teisinį reglamentavimą nuo 1919 metų⁷²¹. Ypač buvo akcentuotas 1935 m. redakcijos spaudos įstatymas⁷²², pagal kurį buvo suteikta plati kompetencija kontroliuoti spaudai ministrui pirmininkui, vidaus reikalų ministrui, apskrities viršininkams, t.y. pastariesiems, prieš publikuojant straipsnį, jis turėjo būti pristatytas. Tai buvo vadinama įspėjamąja cenzūra. Darbo autorius padarė išvadą, kad spaudos laisvės sistema buvo išsaugota Anglijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Danijoje, Suomijoje, Čekoslovakijoje, Belgijoje ir Olandijoje. Kitose kai kuriose valstybėse, įskaitant ir Lietuvą, pasak studento, spaudos laisvė buvo suvaržyta.

Užsieniečių teisinis statusas

Užsieniečių teisinis statusas buvo analizuotas prieš tai kelis kartus. K. Mendelovičius taip pat apžvelgė užsieniečių teisinį statusą, tačiau ne nacionaliniu, o istoriniu bei tarptautinės teisės požiūriu⁷²³. A. Butkus rašė apie užsieniečių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos nacionalinius ir tarptautinius teisės pagrindus⁷²⁴.

Valstybės atsakomybė

K. Truska rašė apie valstybės ar savivaldybės turto išėikvojimą, pasisavinimą⁷²⁵. Rašydamas tokia tema, studentas tyrinėjo valstybės tarnybos ir tarnautojo sampratą. Pasak autoriaus, Vyriausiasis Tribunolas skyrė valstybės tarnautoją į valdininkus, valdžios narius, patarnautojus. Studentas rašė: „valdininkas gali būti tik žmogus, einąs viešąsias valstybės valdžios pavestas pareigas“⁷²⁶. Toliau studentas analizavo Baudžiamojo kodekso nuostatas, susijusias su atsakomybe už valstybės turto išėikvojimą. Studentas taip pat aptarė Valstybės kontrolės Bendrosios revizijos departamento faktinės revizijos skyriaus „stambesnio išėikvojimo“ bylas laikotarpiu nuo 1930 iki 1937 metų, pavyzdžiui: „Skuodo valsč. savivaldybės (148/31) viršaitis Mackevičius nubaustas 6 mėn. papr. kal. Lygtinai už kasos trūkumą 3.870,83 lit. Sumai“⁷²⁷; „Maisto“ statyba (20/35, 23/37). Statant skerdyklas Tauragėje ir Šiauliuose padaryta nuostolių apie 1.300.000 lit.“⁷²⁸. Darbe yra kur kas daugiau pavyzdžių nei čia pateikėme.

⁷²⁰ Leonardas Zaleskis, „Spaudos cenzūra nepriklausomoje Lietuvoje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–537.

⁷²¹ Spaudos įstatymas, Laikinosios Vyriausybės žinios (1919, Nr. 17): 5.

⁷²² Spaudos įstatymas, Vyriausybės žinios (1935, Nr. 510–3538).

⁷²³ Hiršas Mendelovičius, „Svetimšalių teisės istorija“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–612.

⁷²⁴ Antanas Butkus, „Svetimšalių išsiuntimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–541.

⁷²⁵ Kazys Truska, „Tarnybiniai išėikvojimai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–633.

⁷²⁶ Ten pat: 11.

⁷²⁷ Ten pat: 34.

⁷²⁸ Ten pat: 39.

Valstybės atsakomybės klausimai buvo gvildinti ir kituose darbuose. J. Treinys rašė apie geležinkelių atsakomybę⁷²⁹. Tai buvo ketvirtas diplominis darbas (žr. straipsnių serijos III dalį) apie Geležinkelių valdybos atsakomybę. Tačiau šiame darbe buvo analizuoti atvejai dėl krovinių pristatymo. Geležinkelių atsakomybė už krovinių sugadinimą arba dingimą buvo reglamentuojama carinės Rusijos Geležinkelių įstatyme. Studentas pateikė ginčų pavyzdžių: „<...> vagonas su kiaulėmis siųstas iš Jonavos į Virbalį atėjo nors pavėluotai, tačiau susisiekimo ministerio nustatytu prekėms pervežti laiku. Krovinių gavėjas, manydamas, kad iš Jonavos siųstas su krovinių vagonas į Virbalį būtinai turi ateiti per vieną dieną, pareiškė pretenziją, kad vagonas atėjo tik kitą dieną ir, kad siųstos gyvos kiaulės nustojo 672 kg svorio <...>“⁷³⁰. Darbo autorius rėmėsi ne tik nacionaliniu teisiniu reglamentavimu, carinės Rusijos Senato ar Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencija, bet ir tarptautiniais teisės aktais, pavyzdžiui, 1923 m. Berno konvencija. Studentas apibūdino geležinkelių atsakomybę tokiais atvejais – kai krovins ne laiku pristatomas, krovins sugenda ar dingsta dėl krovinio laikytojo kaltės.

TEISĖSAUGA

Ankstesniuose šios serijos straipsniuose buvo aptartas ne vienas darbas, kuriame studentai stengėsi atskleisti prisiekusiųjų teismo institutą. Tą pabandė padaryti ir K. Mačiulis⁷³¹, aptaręs darbe Vokietijos ir Jungtinės Karalystės patirtį.

CIVILINĖ TEISĖ

Diplominius darbus, parašytus iš civilinės teisės, vertino docentai V. Čepas, K. Šalkauskis, A. Tamošaitis, asistentas A. Penkaitis.

Be rusų, vokiečių ir prancūzų kalbomis rašytos literatūros studentai rėmėsi Teisių fakulteto leidiniais⁷³², žurnalų „Teisininkas“⁷³³, „Teisė“⁷³⁴ straipsniais.

Šeimos teisė

Tėvų ir vaikų teisiniai santykiai laikotarpiu nuo 1925 m. iki 1937 m. buvo apščiai aptarti studentų darbuose. Šią tradiciją palaikė ir vėliau diplominius darbus rašę studentai⁷³⁵.

⁷²⁹ Juozas Treinys, „Geležinkelių atsakomybė už krovinius“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–528.

⁷³⁰ Ten pat: 7.

⁷³¹ Kazys Mačiulis, „Teisinis visuomenės vaidmuo ir jo perspektyvos Lietuvoje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–608.

⁷³² Aleksandras Plateris, Teisiniai Livonijos ir Kuršo santykiai su Lietuva (Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakulteto leidinys, 1938).

⁷³³ A? Penkaitis, „Keletas pastabų dėl naujo ipotekos įstatymo“, Teisininkas 3 (1937): 65–71.

⁷³⁴ Viktoras Fridšteinas, „Posesorinis ieškinys istorijoje, teorijoje ir praktikoje“, Teisė 34 (1936): 137–149.

⁷³⁵ Antanas Vaikasas, „Tėvų ir vaikų asmens santykiai civilinių įstatymų ir Napoleono kodekso veikimo srityse“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–531; Chaimas Mehjeris Leščas, „Nepilnamečių globa pagal Lietuvos įstatymus“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–564; Jonas Milvydas, „Mažamečių

Vaikasas tyrinėjo šeimos apibrėžimą, tvirtindamas, kad šeima yra vyro, žmonos ir iš jų bendravimo kilusių vaikų sąjunga, aiškino tėvų, vaikų, globėjų teises ir pareigas, remdamasis Įstatymų sąvado X tomo 1 dalimi ir Napoleono kodeksu.

Ch. M. Leščas rašė apie globos institutą, apžvelgdamas šio institutą istorinę raidą ir aptardamas luominę, bajorų globą, našlaičių teismą, valstiečių sueigas. Studentas aptarė ir tuometines globos įstaigas, globėjų pareigas, civilinę bei baudžiamąją atsakomybę, atskyrė globą nuo rūpybos, pateikė Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencijos pavyzdžių.

J. Milvydas, remdamasis buvusioje Kauno gubernijoje galiojusiais teisės aktais, rašė apie mažamečių ir nepilnamečių teises ir pareigas: pavardės, gyvenamosios vietos, išlaikymo, turto paveldėjimo teisės; pareiga klausyti ir gerbti, išlaikyti tėvus, gyventi su jais ir prižiūrėti juos. Studentas aptarė ypatingas nepilnamečių teises ir pareigas: teisę valdyti turta, sudaryti sutartis, bylinėtis, tuoktis, nepilnamečių baudžiamąją atsakomybę.

J. Radzivonas rašė apie įsūnijimo sampratą, šio instituto teisinį reglamentavimą buvusioje Kauno, Kuršo gubernijose, Suvalkijoje ir Klaipėdos krašte.

S. Gauba rašė apie įvaikinimo tvarką, remdamasis 1891 m. kovo 12 d. įstatymu, įtrauktu į carinės Rusijos civilinės teisenos įstatymą, Lietuvos Respublikos Teismų santvarkos įstatymu, Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencija, Napoleono kodeksu.

K. Kupetis tyrinėjo ne tik vaikų ir tėvų teisinius santykius, bet ir situoktinių teisinius santykius, o būtent šeimos narių tarpusavio išlaikymo (alimentinius) santykius. Studentas darbe pabrėžė nesirūpinimą šeima („šeimos apleidimą“) kaip nusikalstamą veiką, už kurią galėjo grėsti civilinė arba baudžiamoji atsakomybė. Taip pat darbo autorius atkreipė dėmesį, jog nesirūpinimas šeima apima ne tik materialųjį, bet ir moralinį aspektą.

Daiktinė teisė

Studentai ir toliau nagrinėjo hipotekos, įkeitimo, servituto institutus⁷³⁶.

A. Muralienė Danulaitytė ir V. Kuzma analizavo nekilnojamojo turto įkeitimo institutą. K. Renigeris rašė apie servitutą, kritikuodamas tuometinį pasenusį teisinį reglamentavimą: „atsiejant kaimyninius sklypus taip pat pas mus nėra numatyta nuosavybės teisių apribojimų <...>. Nėra nuostatų dėl medžių ir vaisių augančių ant ribos dviejų žemės sklypų, arba prie

ir nepilnamečių teisės ir prievolės (pagal Kaunijoje veikiančius įstatymus)“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–568; Jonas Radzivonas, „Įsūnijimas romėnų teisėje ir Lietuvos įstatymuose“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–624; Sabinas Gauba, „Įvaikinimas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–599; Kazimieras Kupetis, „Nusikalstamai šeimos išlaikymo prievolė“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–606.

⁷³⁶ A? Muralienė Danulaitytė, „Nekilnojamojo turto įkeitimo teisės padariniai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–613; Stasys? Renigeris, „Privatinio dalyvavimo teisė“ diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–625; Gražbylė Venclauskaitė, „Servitutai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–588; Pranas Vitonis, „Savininko ipoteka“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–536; Juozas Dimavičius, „Ipotekos teisėjo veiksmai pagal naująjį ipotekos įstatymą bei įrašomųjų į ipotekos knygas teisių sąvokos“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–543; Vytautas Kuzma, „Įkeitimo teisė ipotekos įstatyme“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–607.

pat tos ribos“⁷³⁷. G. Venclauskaitė taip pat rašė apie servitutus, apžvelgdama Įstatymų sąvado X tomo 1 dalies, Napoleono kodekso, Vokietijos, Šveicarijos civilinių įstatymų nuostatas.

1936 m. buvo priimtas naujas Hipotekos įstatymas⁷³⁸, tad studentai skyrė savo darbus naujam teisiniam reglamentavimui pakomentuoti. P. Vitonis tyrinėjo hipotekos sąvoką, rūšis, įregistravimą, pabaigą, jos reikšmę kreditoriams ir nekilnojamojo turto savininkams. J. Dimavičius skyrė darbą hipotekos tarnautojams ir hipotekos įstaigai apibūdinti.

Nuosavybės teisės klausimai buvo nagrinėti žemės reformos kontekste⁷³⁹. V. Valiukevičius aptarė nuosavybės teisės sąvoką, veiksnius, nulėmusius žemės reformą, socialdemokratų, valstiečių liaudininkų, krikščionių demokratų pažiūras į žemės nuosavybę, apibendrinio žemės reformos įstatymais veikiamas žemės nuosavybės teises.

Paveldėjimo teisė

Kaip ir visais mūsų aptartais laikotarpiais, studentai nemažai rašė apie palikimo institutą⁷⁴⁰.

S. Pračkaila rašė apie legato institutą (testamentinę išskirtinę) bei paveldėtojų atsakomybę už palikėjo skolas, pateikdamas naujausias mokslines teorines išvagas bei tvirtindamas, kad Vyriausiasis Tribunolas turėjo pripažinti legatui tokias teises, kokias jam priskyrė naujausių teorijų šalininkai bei kitų valstybių teisinis reglamentavimas.

S. Navickas aprašė palikimo atsiradimo atvejus, kai turto palikėjas miršta, netenka turinių teisių, dingsta be žinios, įstoja į vienuolyną.

N. Ščefanavičius tyrinėjo paveldėjimo pagal įstatymą institutą. L. Tugaudis rašė apie testamentinį paveldėjimą pagal romėnų teisę.

V. K. Čepas rašė apie paveldėjimo teisę, minėdamas giminystės, santuokos ryšius, aiškindamasis, kas turėtų paveldėti turtą, kai nėra paveldėtojų, ir padarydamas išvadą, pavyzdžiui, kad pagrindiniu įpėdiniu turi būti sutuoktinis, o „žemutiniai“ – tėvai, broliai, senoliai, kad valstybė taip pat galėtų būti „įstatyminiu įpėdiniu“, kad valstybei būtų numatyta tam tikra privalomoji palikimo dalis.

P. Šalkauskis analizavo palikimo perėjimą valstybei, kai nėra įpėdinių – taip vadinamą „išmarų“ turtą.

⁷³⁷ Stasys? Renigeris, „Privatinio dalyvavimo teisė <...>“: 30.

⁷³⁸ Ipotekos įstatymas, Vyriausybės žinios, (1936 Nr. 560–3892).

⁷³⁹ Vytautas Valiukevičius, „Nuosavybės teisė mūsų žemės reformos įstatymuose“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–534.

⁷⁴⁰ Stasys Pračkaila, „Legatas ir jo priėmėjų atsakingumas už palikėjo skolas pagal Civ. Įst. X t. I-ją dalį“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–514; Stasys Navickas, „Palikimo išlikimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–570; Napoleonas Ščefanavičius, „Įstatyminis paveldėjimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–580; Liūdas Tugaudis, „Testamentinis paveldėjimas romėnų teisėje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–587; Vytautas Kostas Čepas, „Paveldėjimo teisės veiksniai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–596; Povilas Šalkauskis, „Išmarų turtas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–525.

Prievolių teisė

Sandorių institutas buvo aiškintas S. Karkalo darbe⁷⁴¹. Nuo 1925 m. ši tema buvo gvildenta antrąkart. Studentas, remdamasis Įstatymų sąvado X tomo I dalies nuostatomis, aprašė sandorių rūšis, sudarymo sąlygas, negaliojimo pagrindus, aiškino sutarties prasmę ir tikslą.

Pirkimo-pardavimo sutarčių rūšys, formos, objektas, subjektai, pirkėjo ir pardavėjo teisės bei pareigos buvo apžvelgtos K. Smolensko darbe⁷⁴².

Apie sutarčių pasibaigimo priežastis rašė A. Andrėjūnas, apžvelgęs Kreditoriams kenksmingų aktų ginčijimo įstatymą, Vyriausiojo Tribunolo jurisprudenciją⁷⁴³.

Posesorinio ieškinio sąvoką, subjektus bei objektą tyrinėjo L. Karvelis⁷⁴⁴.

Dėl vekselio formai keliamų reikalavimų rašė J. Lukoševičius⁷⁴⁵. Vekseliu buvo laikomas įstatymu nustatytos formos vertybinis popierius, kuriame įtvirtintas besąlygiškas, įpareigojantis piniginis pasižadėjimas.

Dovanojimo tema buvo rašyta du kartus – 1934 ir 1935 metais. 1937 metais ši tema buvo aptarta trečiaįkart⁷⁴⁶. K. Petrušaitis rašė apie dovanojimo sutarties sampratą, neatlygintiną sutartį, dovanojimo su sąlyga sutartį, dovanojimo objektus, sutarties formą, dovanojojo ir apdovanojojo pareigas. Studentas akcentavo carinės Rusijos Įstatymų sąvado X tomo I dalies netobulumus ir padarė išvadą, kad Lietuvai reikėtų jei ne akceptuoti Vokietijos teisinį reglamentavimą, tai bent laikyti jį pagrindu, reformuojant dovanojimo institutą Lietuvoje.

V. Griškevičius rašė apie socialinio draudimo kilmę, draudimą nuo nelaimingų atsitikimų⁷⁴⁷, lygindamas carinės Rusijos įstatymų normas, galiojusias tarpukario Lietuvoje, su 1936 m. priimtu Lietuvos Respublikos draudimo nuo nelaimingų atsitikimų įstatymu⁷⁴⁸.

CIVILINIS PROCESAS

Iš civilinio proceso temų 1937–1939 metais buvo parašyti vos keli darbai.

Vienas darbas buvo skirtas liudytojų parodymams civiliniame procese⁷⁴⁹. Tai vienintelis šios tematikos darbas, parašytas per laikotarpį nuo 1925 m. iki 1939 m. Studentas aptarė liudytojo teisinį statusą, jų apklausos tvarką.

⁷⁴¹ Steponas Karkalas, „Santorių aiškinimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–552.

⁷⁴² Kazys Smolenskas, „Pagal romėnų teisę ir mūsų įstatymus pirkimo-pardavimo pagrindiniai dėsniai“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–520.

⁷⁴³ Antanas Andrėjūnas, „Sutarčių naikinimo priežastys“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–593.

⁷⁴⁴ Leonardas Karvelis, „Posesoriniai ieškiniai mūsų veikiančiais įstatymais“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–553.

⁷⁴⁵ Justinas Lukoševičius, „Rekvizitiniai vekselio trūkumai“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–506.

⁷⁴⁶ Kazimieras Petrušaitis, „Dovanojimas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–513.

⁷⁴⁷ V? Griškevičius, „Nelaimingų atsitikimų draudimas Lietuvoje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–547.

⁷⁴⁸ Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų įstatymas, Vyriausybės žinios (1936, Nr. 531–3684).

⁷⁴⁹ Juozas Adolfas Matulevičius, „Liudininkų parodymai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas.

Kitame darbe buvo analizuota nekilnojamojo turto varžytinių tvarka⁷⁵⁰. Studentas pateikė šešis pasiūlymus pakeisti galiojusias Civilinės teisenos įstatymo normas, susijusias su varžytinių tvarka.

BAUDŽIAMOJI TEISĖ

Baudžiamosios teisės temomis rašytus darbus vertino docentai K. Žalkauskas, V. Jurgutis.

Studentai be rusų ir vokiečių kalbomis rašyta mokslinė literatūra rėmėsi tarptautinės kriminalinės policijos komisijos nutarimais-aplinkraščiais 1920–1939 m., žurnalų „Teisė“⁷⁵¹, straipsniais, Kariuomenės drausmės statutu⁷⁵².

Baudžiamojo įstatymo galiojimas

Buvo analizuotas baudžiamųjų įstatymų galiojimas teritorijoje, atvejai, kai Lietuvos pilietis nusižengia ar nusikalsta užsienio valstybėje, kai užsienietis padaro priešingą teisei veiką Lietuvoje⁷⁵³.

V. Lungas rašė apie įstatymo ir teisės analogiją Vokietijos baudžiamojoje teisėje⁷⁵⁴. Studentas analogiją apibrėžė taip: „analogija yra teisės nuostato pritaikymas <...> kitam <...> teisiniai panašiam veiksmui, veiksmui dėl teisinio vienodumo“⁷⁵⁵. Darbo autorius aptarė istorinę teisės ir įstatymo analogijos vystymosi raidą bei nacionalsocialistinės Vokietijos politikų ir teisininkų pažiūras į ją.

Nusikaltimas

G. Ošerovičius rašė apie ribotą pakaltinamumą⁷⁵⁶, aptardamas psichikos („dvasios“) ligų įtaką pakaltinamumui, šio instituto reglamentavimą Lenkijoje, Italijoje, Vokietijoje, Danijoje, Belgijoje bei pabrėždamas, kad Lietuvoje galiojusiame Baudžiamajame kodekse nebuvo normų apie ribotą pakaltinamumą. Tad šis institutas tarpukario Lietuvos teisiniame reglamentavime nebuvo žinomas.

VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–609.

⁷⁵⁰ Petras Vagoras, „Nekilnojamojo turto varžytynės“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–530.

⁷⁵¹ Vytautas Jurgutis, „Mirties bausmė Lietuvos baudžiamojoje teisėje“, Teisė 42 (1938): 161–181; A? Vaitiekavičius, „Naujas Latvijos baudžiamasis statusas“, Teisė 20 (1931): 137–153.

⁷⁵² Kariuomenės drausmės statusas, Krašto apsaugos ministerija (Kaunas: Kariuomenės štabas, 1935).

⁷⁵³ Algirdas Budreckas, „Baudžiamojo įstatymo galia vietos atžvilgiu mūsų ir 1932 m. lenkų baudžiamajame statute“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–540.

⁷⁵⁴ Viktoras? Lungas, „Analogija naujoje baudžiamojoje vokiečių teisėje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–567.

⁷⁵⁵ Ten pat: 1.

⁷⁵⁶ Giršas Ošerovičius, „Sumažintas pakaltinamumas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–616.

Baudžiamąją atsakomybę šalinančios aplinkybės

Būtiniosios ginties institutas buvo aptartas viename darbe⁷⁵⁷, kuriame buvo stengtasi suvokti ginamą objektą, subjektą, būtiniosios ginties ribų peržengimą.

A. Misevičius tyrinėjo atvejus, kuomet nukentėjusio asmens sutikimas šalino baudžiamąją atsakomybę⁷⁵⁸. Studentas vienas pirmųjų rašė ir apie eutanazijos atvejį, pabrėždamas, kad „nužudymas nukentėjusiajam prašant“ nepašalina tokios veikos neteisėtumo ir kad eutanazija neleistina.

Bausmė

Bausmės institutas buvo tyrinėjamas keliuose darbuose⁷⁵⁹.

V. Lungas aptarė sankcijose nustatytų bausmių ribas ir atvejus, kai teisėjas galėdavo skirti didesnę arba mažesnę bausmę nei buvo numatyta atitinkamos normos sankcijoje.

M. Mažeika lygino bausmes pagal Lietuvos Statutus ir imperatoriaus Karolio V baudžiamąjį teisiną (lot. *Constitutio Criminalis Carolina*), atkreipdamas dėmesį į tai, jog Lietuvos statutus yra daugiau analizavę užsienio mokslininkai nei Lietuvos ir kad Lietuvos statutai yra labai svarbūs ne tik Lietuvos, bet ir kitų valstybių baudžiamosios teisės šaltinis.

V. J. Stasiškis rašė apie bausmės vykdymą nepilnamečių atžvilgiu tuometinėje Vokietijoje, pabrėždamas, kad kai kuriais atžvilgiais bausmės buvo per griežtos ir kad Vokietija buvo priversta grįžti prie auklėjimo ir ugdymo priemonių. Studentas padarė išvadą – „radikalios priemonės save nevisada pateisina“⁷⁶⁰, kartu pateikė pasiūlymų dėl nepilnamečių nusikalstamumo prevencinių priemonių Lietuvoje.

D. Stankūnas savo darbe akcentavo bausmių sistemą pagal Baudžiamąjį kodeksą. Pasirodo, 1903 m. Baudžiamajame kodekse buvo numatytos aštuonių rūšių bausmės – mirties bausmė, sunkiųjų darbų kalėjimas, ištrėmimas, grasos kalėjimas, tvirtovės kalėjimas, paprastasis kalėjimas, areštas, piniginė bauda. Tačiau 1919 m. ši bausmių sistema buvo pakeista ir įtvirtintos keturių tipų bausmės – sunkiųjų darbų kalėjimas, pakeitęs mirties bausmę, ištrėmimą, grasos kalėjimą, paprastasis kalėjimas, pakeitęs tvirtovės kalėjimą, areštas ir piniginė

⁷⁵⁷ Feliksas Tiškus, „Reikalingasis apsigynimas ir ekscesas bendrojoje ir karo baudžiamajoje teisėje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–586.

⁷⁵⁸ Alfonsas Misevičius, „Nukentėjusio sutikimas kaip neteisėtumą pašalinanti aplinkybė baudžiamajoje teisėje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–511.

⁷⁵⁹ Valdemaras? Lungas, „Bausmės ribos ir bausmės pritaikymo principai“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–507; Mykolas Mažeika, „Bausmės koncepcijos evoliucija Lietuvos Statutuose“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–508; S? Krasovskis, „Mūsų baudž. statuto laisvės atėmimo bausmių sistema“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–558; Vytenis Jonas Stasiškis, „Bausmės vykdymas jauniems nusikaltėliams nacionalsocialistinėje Vokietijoje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–630; Domas Stankūnas, „Tautai ir valstybės saugoti įstatymas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–522; Ignas Kisielis, „Piniginė bauda mūsų baudžiamajoje teisėje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–556.

⁷⁶⁰ Vytenis Jonas Stasiškis, „Bausmės vykdymas <...>“: 51.

bauda⁷⁶¹. I. Kisielis skyrė savo darbą piniginės baudos institutui, jos išieškojimui, keitimui kita bausmės rūšimi, o S. Krasovskis tyrinėjo laisvės atėmimo bausmių sistemą Lietuvoje.

V. Staškevičius aprašė papildomąją poveikio priemonę – teisių atėmimą greta kitos rūšies bausmės Lietuvos, Italijos, Danijos, Lenkijos, Latvijos baudžiamuosiuose kodeksuose bei Klaipėdos krašte⁷⁶². Studentas minėjo tokias poveikio priemones – profesinių teisių, titulų, valstybės apdovanojimų atėmimas, tėvystės ar motinystės teisių atėmimas, teisės būti liudytoju atėmimas, gyvenamosios vietos rinkimosi ir keitimo teisės suvaržymas. Darbo autorius Danijos įstatymuose pastebėjo ir tokių teisių suvaržymų kaip draudimai neblaiviems asmenims, klubų savininkams, draudimai rodytis atitinkamose viešose vietose ir pan. Taip pat buvo akcentuota, kad papildomos priemonės atliko prevencinį vaidmenį, o ne bausmės.

J. Noreika⁷⁶³ aprašė bausmes, pagal Karinės prievolės įstatymą⁷⁶⁴, kitus teisės aktus ir Vyriausiojo Tribunolo jurisprudenciją. Studentas aptarė karinės prievolės atlikimo sąlygas taikos ir karo metu bei bausmes tiems, kas vengė atlikti karinę prievolę.

Atleidimas nuo bausmės

Atleidimo nuo bausmės institutas buvo analizuotas darbuose apie malonę ir amnestiją⁷⁶⁵. V. J. Skrinckas pateikė statistikos duomenų iš Teisingumo ministerijos malonės skyriaus (akcentavęs, kad tokios informacijos nepavyko gauti iš Krašto apsaugos ministerijos), analizavo Lietuvos Respublikos malonės ir amnestijos įstatymus⁷⁶⁶. Studentas prieduose pateikė teisingumo ministro, kalėjimo pareigūnų rekomendacijų pavyzdžių dėl vieno ar kito kalinio prašymų, kalinio charakteristikai apibūdinti anketų pavyzdžių, kurias turėjo užpildyti kalėjimo viršininkai, bausmės sumažinimo akto pavyzdžių. P. Stanelis darbe pabrėžė, kad dažniausiai amnestijos objektas būdavo politiniai nusikaltimai, o pačios amnestijos paskirtis yra „korektūra vykdomam teisingumui dėl baudžiamosios teisės normų ir jų vykdymo trūkumo“⁷⁶⁷. Studentas darbe aptarė amnestijos instituto įtvirtinimą Lietuvos valstybės konstitucijose, įstatymuose, Klaipėdos krašto statute.

Nusikaltimų recidyvas

Nusikaltimų recidyvo instituto istorinė raida, lyginamasis aspektas bei Lietuvoje galiojęs teisinis reglamentavimas buvo aptartas P. Stoncelio darbe⁷⁶⁸.

⁷⁶¹ Baudžiamasis kodeksas, Laikinosios Vyriausybės žinios (1919, Nr. 2–3): 7.

⁷⁶² Vladas Staškevičius, „Teisių atėmimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–579.

⁷⁶³ Jonas Noreikia, „Bausmės karinės prievolės įstatyme“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–572.

⁷⁶⁴ Karinės prievolės įstatymas, Vyriausybės žinios (1936, Nr. 538–3734).

⁷⁶⁵ Vytautas Juozas Skrinckas, „Pasigailėjimas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–519; Pranas Stanelis, „Amnestija“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–578.

⁷⁶⁶ Malonės įstatymas, Vyriausybės žinios (1930, Nr. 332–2270); Amnestijos įstatymas, Vyriausybės žinios (1934, Nr. 449–3134).

⁷⁶⁷ Pranas Stanelis, „Amnestija <...>“: 35.

⁷⁶⁸ Petras Stoncelis, „Recidyvas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–524.

Nusikaltimai

Nusikaltimas, kaip reiškiny, buvo analizuotas ne viename darbe⁷⁶⁹. M. Piliponis ir R. Šeinaitė dėmesį skyrė aplinkybėms, faktoriams, kurie skatina žmones nusikalsti. Jie apžvelgė klimato, amžiaus, lyties, kilmės, paveldėjimo įtaką nusikaltimams. J. Taškūnas tyrinėjo nusikaltimo sąvoką, sudėtį, stadijas.

Apie nusikaltimus žmogaus gyvybei buvo parašytas vienas darbas⁷⁷⁰, kuriame buvo aptartas sukurstymas nusižudyti. Studentas darbe rėmėsi lenkų, vokiečių, amerikiečių teisinio reglamentavimo pavyzdžiais.

Nusikaltimus Lietuvos valstybės nepriklausomumui aptarė keli studentai⁷⁷¹. K. K. Žolynas rašė remdamasis Ypatingųjų valstybės apsaugos įstatų nuostatomis⁷⁷². Priminsime, jog šie įstatai buvo analizuoti 1935 m. J. Matulevičiaus darbe⁷⁷³. Tačiau K. K. Žolynas rašė apie įstatų 14 paragrafą, kuris reglamentavo mirties bausmę už ginkluotą sukilimą, priešingą valstybei kariuomenės kurstymą, susisiekimo priemonių gadinimą, šnipinėjimą ir kitas veikas vietose, kur paskelbta karo padėtis. Čia studentas išvelgė neatitikimą Laikinosios Lietuvos valstybės konstitucijos 16 paragrafui, kuriuo buvo uždrausta mirties bausmė⁷⁷⁴. Studentas bandė paaiškinti minėtų įstatų priėmimo priežastis istoriniu, politiniu aspektu, taip pat aptarė kone visas Įstatų redakcijas, Vyriausiojo Tribunolo jurisprudenciją dėl mirties bausmės taikymo, Kariuomenės teismo kompetenciją. J. Vilutis rašė apie karinį, politinį, ekonominį šnipinėjimą, jo formas, sankcijas už šnipinėjimą, remdamasis Baudžiamojo kodekso, Karo baudžiamojo statuto ir Ypatingųjų valstybės apsaugos įstatų nuostatomis. Studentas akcentavo, jog Lietuvos teisiniame reglamentavime šnipinėjimo definicija yra pernelyg siaura, t. y. susijusi tik su karo paslapčių perdavimu svetimai valstybei, o taip pat tai, kad nusikaltimai, susiję su šnipinėjimu, buvo priskiriami prie nusikaltimų dėl valstybės išdavystės. Darbo autorius rėmėsi 1926, 1928, 1936 ir 1937 metų Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencija, kurioje teismas buvo pasisakęs dėl šnipinėjimo kaip priešingos teisei veikos.

Valstybiniais nusikaltimais buvo laikomi valstybės išdavystė, nusikaltimai įstatymų leidybos institucijai ir nusikaltimai draugiškoms valstybėms bei maištas. Taigi viename iš darbų buvo analizuotas maištas⁷⁷⁵. Kitame darbe buvo tyrinėti visų rūšių valstybiniai nu-

⁷⁶⁹ Motiejus Piliponis, „Nusikaltimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–575; Rachilė Šeinaitė, „Nusikaltimai ir jų faktoriai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–581; Juozas Taškūnas, „Nusikaltimo sąvoka“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–584.

⁷⁷⁰ Alfonsas Klimka, „Dalyvavimas nusižudyme“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–604.

⁷⁷¹ Konstantinas Kazimieras Žolynas, „Ypatingųjų valstybės apsaugos įstatų 14 paragrafas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–634; Juozas Vilutis, „Šnipinėjimo nusikaltimai ir mūsų veikiančios baudžiamosios normos“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–589.

⁷⁷² Ypatingi valstybės apsaugos įstatai, Laikinosios Vyriausybės žinios (1919, Nr. 4).

⁷⁷³ Julius Matulevičius, „Ypatingoji padėtis Lietuvoje“, diplominis darbas (1935). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–381.

⁷⁷⁴ Laikinoji Lietuvos valstybės konstitucija, Laikinosios Vyriausybės žinios (1920, Nr. 37–407).

⁷⁷⁵ Petras Titas, „Maištas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–527.

sikaltimai⁷⁷⁶. Trečiame darbe buvo aptarta valstybės išdavystė⁷⁷⁷, įvardijant tokias veikas kaip karinis išdavimas, žvalgyba, diplomatinis išdavimas, medžiagos, susijusios su karine paslaptimi, perdavimas bei aptariant Italijos, Vokietijos, Lenkijos ir Latvijos baudžiamuosius įstatymus, reglamentuojančius valstybinius nusikaltimus.

Keli studentai analizavo Tautai ir valstybei saugoti įstatymo⁷⁷⁸ normas⁷⁷⁹. Rašydami apie minėtą įstatymą Lietuvoje, studentai aiškinosi jo priėmimo priežastis.

A. Mauragis aiškino, kad viena svarbiausių priežasčių buvo „ypatingai smarki to meto vokiečių priešvalstybinė veikla Klaipėdos krašte“⁷⁸⁰. Antroji priežastis buvo susijusi su užsienio valstybių naujojo teisinio reglamentavimo įtaka – Italijos, Lenkijos, Vokietijos baudžiamųjų įstatymų pakeitimai, kuriuose buvo įtvirtintas iki tol nežinomas baudžiamojoje teisėje „nacionalinio prado apsaugos“ institutas. Trečiaja priežastimi tokiam įstatymui priimti studentas laikė po 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo susikūrusi Lietuvoje autoritarinė santvarka, kurios vienas iš tikslų, pasak studento, buvo tai, kad „valstybė turi saugoti ir ugdyti tautą, jos tautinę kultūrą“⁷⁸¹.

Be to, D. Stankūnas, K. Kojelis, A. Mauragis analizavo valstybių, kuriose galiojo totalitarinis valdymo režimas (Italijos, Vokietijos, Sovietų Sąjungos), analogiškus įstatymus ir baudžiamuosius įstatymus. K. Kojelis apžvelgė ir 1932 m. priimtą Lenkijos baudžiamąjį statutą. Studentas taip pat akcentavo, jog bylos dėl nusikaltimų, numatytų Tautai ir valstybei saugoti įstatyme, buvo teisingos Apeliaciniais rūmams. O taip, pasak jo, buvo dėl to, kad analizuojamame įstatyme buvo abstrakčių sąvokų „tautinis jausmas“, „tautinė sąmonė“, „tautos ir valstybės interesas“. Taigi teismui buvo suteikta plati diskrecija interpretuoti šias sąvokas, todėl tai buvo palikta daryti aukštesnės instancijos teismui.

Nusikaltimai sąžinės laisvei taip pat buvo aptarti, pavyzdžiui, M. V. Kriaučiūnas rašė apie nusikaltimus, susijusius su tikėjimu, religija⁷⁸² – tikybos išniekinimą, pamaldų trikdymą, apgaulingą apeigų atlikimą, kitos religijos priėmimą prievartos būdu.

Nusikaltimai turtui buvo aptarti J. A. Mikelionio darbe⁷⁸³. Studentas analizavo turto pasisavinimą kaip nusikalstamą veiką, bandė atskirti vagystę, turto pagrobimą nuo turto pasisavinimo, rėmėsi Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencija (byla Nr. 185/35), kurioje „nusikalstamuoju pasisavinimu laikomas sauališkias paleidimas savo naudai svetimo įtikėto turto

⁷⁷⁶ K? Dirgėla, „Valstybiniai nusikaltimai Lietuvos Baudžiamojoje teisėje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–544.

⁷⁷⁷ Antanas Sodaitis, „Valstybės išdavimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–577.

⁷⁷⁸ Tautai ir valstybei saugoti įstatymas, Vyriausybės žinios (1934, Nr. 437–3044).

⁷⁷⁹ Domas Stankūnas, „Tautai ir valstybės saugoti įstatymas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–522; Konstantinas Kojelis, „Tautai ir valstybei saugoti įstatymas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–561; Aleksandras Mauragis, „Nacionalinio prado apsauga italų, vokiečių ir mūsų baudžiamojoje teisėje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–610.

⁷⁸⁰ Aleksandras Mauragis, „Nacionalinio prado apsauga <...>“: 34.

⁷⁸¹ Ten pat: 35.

⁷⁸² Mečys Vacys Kriaučiūnas, „Tikybiniai nusikaltimai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–605.

⁷⁸³ Jonas Algirdas Mikelionis, „Pasisavinimas Lietuvoje veikiančioje baudžiamojoje teisėje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–510.

arba atiduoto kaltinamajam turto prieš savininko valią ir peržengiant teises, suteiktas dėl to turto⁷⁸⁴.

Taip pat nusikaltimai turtui, pagal Lenkijos 1932 m. baudžiamąjį statutą, buvo aptarti T. Taurosevičiaus darbe⁷⁸⁵. Studentas darbe apžvelgė pagrindinius Lenkijos baudžiamojo statuto bruožus, nusikaltimų turtui reglamentuojančius straipsnius – vagystė, plėšimas, prievartavimas, sukčiavimas, pasisavinimas, savavališkas turto naudojimas, svetimų daiktų sugadinimas, neteisėtas bankrotas ir t.t. Darbo pabaigoje studentas pateikė Lenkijoje, Šveicarijoje ir Lietuvoje galiojusių baudžiamųjų statutų trumpą lyginamąją analizę.

Keli studentai analizavo nusikaltimus finansų sistemai⁷⁸⁶. K. Saudargas rašė apie netikrų pinigų, vertybinių popierių gaminimą, dokumentų klastojimą, remdamasis Lietuvoje galiojusio Baudžiamojo kodekso straipsniais, pateikdamas statistinių duomenų nuo 1928 m. iki 1936 m., o taip pat darbo prieduose pateikdamas padirbtų penkių, dešimties ir penkiasdešimties litų banknotų ir netikrų monetų kalimo ir liejimo fabrikėlių nuotraukų. J. Valaitis analizavo Lietuvos banko⁷⁸⁷, Monetų⁷⁸⁸, Baudžiamosios teisenos⁷⁸⁹ įstatymų nuostatas, reglamentavusias monetų kalimo ir banknotų leidimo tvarkas, aprašė kovos priemones su netikrų pinigų gamyba, Valstybės saugumo departamento Identifikacijos skyriaus tiriant padirbtus pinigus, Tarptautinio biuro kovai su netikrų pinigų padirbimais, kompetenciją.

Iš nusikaltimų teisingumui buvo parašytas vienas darbas apie melagingą skundą⁷⁹⁰. S. Pabrinskytė darbe rėmėsi Vyriausiojo Tribunolo jurisprudencija – 1937 m. rugsėjo 14 d. nutarimu A. Nejermano byloje, kurioje buvo atskirti dviejų tipų nusikaltimai ar baudžiamieji nusižengimai – įžeidimas ir melagingas skundas.

Apie asmens tapatybės dokumentų klastojimą rašė A. Prialgauskas. Studentas aptarė priemones, kurios suteiktų galimybę išvengti asmens tapatybės dokumentų klastojimo, priešžastis, dėl kurių klastojami dokumentai, o taip pat pateikė suklastotų asmens tapatybės dokumentų Lietuvoje statistiką nuo 1935 iki 1938 metų. Asmens tapatybės dokumentais buvo laikomi pasai, gimimo metrikos bei asmens liudijimai, kuriais įrodoma asmens tapatybė.

Valstybės tarnautojų baudžiamoji atsakomybė

A. Vaišnys rašė apie Baudžiamojo kodekso 578 straipsnį⁷⁹¹, reglamentavusį valstybės tarnautojų baudžiamąją atsakomybę, kai „valstybės išdui padarytas žymus nuostolis“.

⁷⁸⁴ Ten pat: 4.

⁷⁸⁵ Titas Taurosevičius, „Nusikaltimai turtui Lenkijos 1932 metų baudžiamajame statute“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–585.

⁷⁸⁶ K? Saudargas, „Nusikaltimai pinigams, vertybės popieriams ir dokumentams mūsų baudžiamajame statute“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–518; Jeronimas Valaitis, „Netikri pinigai ir kova su jų padirbimais“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–533.

⁷⁸⁷ Lietuvos banko įstatymas, Vyriausybės žinios (1922, Nr. 104–818).

⁷⁸⁸ Monetų įstatymas, Vyriausybės žinios (1936, Nr. 537–3731).

⁷⁸⁹ Baudžiamosios teisenos įstatymas pakeitimas, Vyriausybės žinios (1936, Nr. 527–3658).

⁷⁹⁰ Stasė Pabrinskytė, „Melagingas įskundimas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–617.

⁷⁹¹ Antanas Vaišnys, „Baudžiamojo statuto 578 str. Interpretacija“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–532.

Studentas pastebėjo, kad buvo reikalingos dvi sąlygos valstybės tarnautojams pritaikyti 578 straipsnio II dalies nuostatas: pirmą, pati žala turi būti didelė, antra, rezultatas arba nuostolis turi būti žymus. Darbo autorius pabrėžė, kad kiekvienu atveju buvo sprendžiama atskirai, kokia žala laikytina didele, o nuostolis žymus. Jis citavo Vyriausiojo Tribunolo sprendimų pavyzdžių, kuriuose Tribunolas aiškino „didelė žala“ ir „žymus nuostolis“ sąvokas: „Vyriausiasis Tribunolas savo 1930 metų sprendime 91 Nr. apeliac. byloje Landsbergio <...> pasisakė: „Bankui, kurio apyvarta siekė daug milijonų litų, pasisavinta suma /300.000 lit./ negalėjo pakenkti. Todėl teisišiamajam Kalinauskui už šį nusikaltimą taikyti 578 str. 2 d. negalima“ „⁷⁹². Taip pat darbe buvo rašyta apie turto konfiskaciją, kurios, kaip bausmės, nebuvo numatytos Baudžiamajame kodekse, bet buvo numatyta Tautai ir valstybei saugoti įstatyme.

Pramonininkų ir darbininkų baudžiamoji ir administracinė atsakomybė

V. Rudavičius rašė apie darbdavių („pramonininkų“), įmonių savininkų („įmonių laikytojų“), direktorių („vedėjų“) ir darbuotojų („samdinių“) baudžiamąją bei administracinę atsakomybę⁷⁹³, aptarė švenčių ir poilsio dienų teisinį reglamentavimą, naktinį darbą kepyklose, darbo dienos trukmę, darbo inspektorių kompetenciją.

Nepilnamečių nusikalstamumas

Nepilnamečių nusikalstamumas ir toliau rūpėjo studentams⁷⁹⁴. Z. Ašoklis tyrinėjo nusikalstamumą pradžios mokyklose, kurias lankydavo mokiniai nuo septynerių iki keturiolikos metų. Studentas įvardijo dažniausiai pasitaikančius nusizengimus – melagystės, vagystės, svetimo turto gadinimas, nusikaltimai dorovei, parašų padirbinėjimai, įžeidimai, kūno sužalojimai. Šiomis dienomis kai kurių iš čia įvardytų veikų nusikaltimais ir nepavadinsi, tik nusizengimais. Darbo autorius įvardijo atsakomybės priemones, kurias skirdavo mokyklos vadovybė – jų būta per dešimt. Tarp jų pašalinimas iš mokyklos, perkėlimas į kitą mokyklą ir pan.

I. Kurkietis darbe apžvelgė nepilnamečių pataisos įstaigas, socialinę globą, teismų, nagrinėjančių nepilnamečių bylas, kompetenciją. Studentas kritikavo teismų darbą, akcentuodamas teisėjų neatsižvelgimą į nepilnamečių padarytų priešingų teisei veikų priežastis: „vaiką teisiam aklai“⁷⁹⁵, taip pat pateikdamas nemažai Lietuvos teismų jurisprudencijos pavyzdžių bei statistinių duomenų.

⁷⁹² Ten pat: 20.

⁷⁹³ Vytautas Rudavičius, „Baudžiamieji nuostatai pramonę liečiančiųjų įstatymų srityje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–626.

⁷⁹⁴ Zenonas Ašoklis, „Nusikaltimai mūsų mokyklose ir kova su jais“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–539; Iz? Kurkietis, „Mūsų nepilnamečių pozityvieji teisės įstatymai, teismai, įstaigos, socialinė globa, jų trūkumai ir reforma“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–562.

⁷⁹⁵ Iz? Kurkietis, „Mūsų nepilnamečių pozityvieji teisės įstatymai <...>“: 21.

Karo baudžiamoji teisė

Tarpukario Lietuvos teisės studentai ne kartą buvo aptarę karo baudžiamąją teisę⁷⁹⁶. S. Eidukaitis analizavo carinės Rusijos tebegaliojusį Lietuvoje karo baudžiamąjį statutą (Karo įstatymų XXII knygos 1869 m. IV laida). V. Šimaitis darbe aptarė kariuomenę, karo tarnybą, kariuomenės organizaciją, karo baudžiamosios teisės objektą, subjektus, karių nusikaltimus, jų rūšis, karinių bausmių sistemą, karo teismus – pulko, kariuomenės, karininkų garbės, karo lauko.

BAUDŽIAMASIS PROCESAS

Studentai, rašydami baudžiamojo proceso temomis be ankstesniuose serijos straipsniuose nurodytos literatūros, rėmėsi Lietuvos gydytojų kongreso, kuriame buvo aptartos teismo medicinos gairės, medžiaga (deja, įvykio data nežinoma), 1928, 1929, 1935 metų žurnalo „Medicina“ publikacijomis, žurnalo „Teisė“ straipsniais⁷⁹⁷, Taisyklėmis⁷⁹⁸.

Pirmąkart diplominiuose darbuose buvo aptartas viešumo principas baudžiamajame procese⁷⁹⁹. A. Lukša šį principą apžvelgė istoriniu bei lyginamuoju aspektais, kartu aptardamas jo veikimą tuometiniame Lietuvos baudžiamajame procese bei gvildendamas teismų sprendimų, juose nurodytų proceso dalyvių pavardžių viešinimo problematiką.

J. Mielis rašė apie bylos sustabdymo institutą, kai nagrinėjama su baudžiamąja byla susijusi civilinė byla⁸⁰⁰. Studentas išreiškė viltį, jog Vyriausiojo Tribunolo visuotinis susirinkimas pateiks savo nuomonę dėl Baudžiamojo proceso 27 straipsnio, kadangi buvo susiklosčiusi nevienoda teismų praktika.

Prieš tai publikuotose straipsnių serijos dalyse buvo aptarti bent keturi darbai, skirti ekstradicijos institutui. J. Jasinskas taip pat rašė apie ekstradicijos institutą. Tačiau jis konkrečiai analizavo Ekstradicijos ir teisminės pagalbos baudžiamosiose bylose konvencijos, sudarytos tarp Lietuvos ir Čekoslovakijos, nuostatas⁸⁰¹, pateikdamas kritikos kai kurioms iš jų.

K. Damašius rašė apie baudžiamojo persekiojimo, ikiteisminio tyrimo nutraukimą, bylų nutraukimą apylinkės, apygardos teismuose, Apeliaciniuose rūmuose, Kariuomenės teisme, Vyriausiam Tribunole⁸⁰².

⁷⁹⁶ Stasys Eidukaitis, „Nepakaltinamumas karo baudžiamojoje teisėje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–545; Vladas Šimaitis, „Karo baudžiamosios teisės pagrindiniai bruožai“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–582.

⁷⁹⁷ J? Bražinskas, „Baudžiamosios teisenos įstatymo pakeitimo reikalu“, Teisė 40 (1937): 406–428.

⁷⁹⁸ Pavyzdžiui, Taisyklės teismo mediciniškiems sužalojimams ir lavonų skrodinams daryti, Vyriausybės žinios (1935, Nr. 515–3584).

⁷⁹⁹ Aleksas Lukša, „Viešumo principas baudžiamojoje teisdarystėje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–565.

⁸⁰⁰ Jonas Mielis, „Baudžiamosios teisenos įstatymo 27 straipsnis ir jo taikymas praktikoje“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–509.

⁸⁰¹ Jonas Jasinskas, „Ekstradicijos ir teisminės pagalbos baudžiamose bylose konvencija tarp Lietuvos ir Čekoslovakijos“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–549.

⁸⁰² Klemensas Damašius, „Baudžiamųjų persekiojimų nutraukimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–542.

Procesinės prievartos priemonės studentų darbuose taip pat buvo apžvelgtos. P. Veteikis rašė apie kviestinius baudžiamajame procese⁸⁰³, apie šio instituto kilmę, priežastis. Kviestiniai buvo kviečiami darant „apžiūrėjimus, ekspertyzas, kratas ir poėmius“⁸⁰⁴. Kviestinių turėjo būti du ir tokie žmonės, kurie turėjo gerą reputaciją, tam tikrą socialinį statusą, pavyzdžiui, namų, krautuvių, prekybos ir pramonės įstaigų savininkai arba jų vedėjai, įgaliotiniai.

P. Garalevičius rašė apie pirmąją apklausą, kardomąsias priemones – draudimą išvykti, paso atėmimą, policijos priežiūrą, užstatą, namų areštą, ribas, taikant kardomąsias priemones⁸⁰⁵. Studentas atkreipė dėmesį į plačias tardytojo diskrecijos teises, skiriant kardomąsias priemones, ir padarė išvadą, jog reikalinga imtis priemonių, kad tardytojo veiksmai netaptų savavališki.

Liudytojų institutas buvo ne kartą aptartas diplominiuose darbuose – bent penkiuose, neįskaitant darbų apie įrodymus bendrai. J. Perlebachas taip pat ėmėsi aptarti liudytojų institutą⁸⁰⁶. Jis analizavo psichologinius veiksnius, darančius įtaką liudijimams, išskyrė liudytojų tipus, apžvelgė parodymų rūšis, parodymų vertinimo tvarką. M. Kriščiukaiytė-Vaidelienė tyrinėjo įrodinėjimo institutą baudžiamajame procese, aptardama ir liudytojų vaidmenį⁸⁰⁷.

P. K. Butkus rašė apie gydytoją baudžiamajame procese, teismo mediciną, gydytojo vaidmenį išaiškinant nusikaltimus, gydytojo ir tardytojo bendradarbiavimą, gydytojo parodymus⁸⁰⁸.

Baudžiamųjų bylų atnaujinimo klausimai buvo nagrinėjami J. Markausko darbe⁸⁰⁹. Jis taip pat apžvelgė apeliacinį ir kasacinį baudžiamųjų bylų procesą.

Baudžiamųjų teismų priimtų sprendimų vykdymo tvarką aptarė B. Sadauskas⁸¹⁰, aprašydamas prokurorų ir policijos pareigas, lygtinio nuteisimo vykdymą, sprendimų vykdymo atidėjimą ir pan.

⁸⁰³ Petras Veteikis, „Kviestiniai baudžiamosiose bylose“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–590.

⁸⁰⁴ Ten pat: 7.

⁸⁰⁵ Pranas Garalevičius, „Asmens laisvės garantijos įžengiamojo tardymo metu“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–598.

⁸⁰⁶ Jonas Perlebachas, „Liudininko asmuo, jo parodymai bei jų vertinimas baudžiamajame procese“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–620.

⁸⁰⁷ Marija Kriščiukaiytė-Vaidelienė, „Įrodinėjimo mokslas baudžiamajame procese“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–560.

⁸⁰⁸ Pranas Kostas Butkus, „Gydytojo vaidmuo baudžiamajame procese“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–595.

⁸⁰⁹ Jurgis Markauskas, „Bylų peržiūrėjimo ir atnaujinimo klausimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–566.

⁸¹⁰ Boleslovas Sadauskas, „Baudžiamųjų sprendimų vykdymas“, diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–517.

PENITENCINĖ TEISĖ

Studentai, gilindamiesi į bausmių vykdymo teisę, rėmėsi žurnalų „Teisė“⁸¹¹, „Policija“, „Kriminalistikos žinynas“ straipsniais⁸¹², kalinių globos draugijos (vėliau – patronato draugijos) darbų apyskaitomis, metinių susirinkimų protokolais, Patronato draugijos įstatais, Kriminalistikos žinynais, straipsniais iš leidinių „Lietuvos aidas“, „Lietuvos žinios“, „Rytas“, „Kultūra“, „Rytas“.

Z. A. Aglinskas rašė apie nepilnamečiams skirtas laisvės atėmimo įstaigas⁸¹³, analizuodamas užsienio valstybių patirtį, kritikuodamas Lietuvoje susiklosčiusią padėtį dėl nepilnamečių nusikaltėlių auklėjimo, ugdymo sistemos bei pateikdamas „nepilnamečių kalinimo statuto“ pavyzdį kaip darbo išvadą.

J. E. Plečkevičius rašė apie kalinių globą, t. y. apie patronato draugijas, besirūpinančias kultūriniu, doroviniu kalinių ugdymu, švietimu, amato mokymu, pagalba ieškantiems darbo buvusiems kaliniams, kolonijų steigimu kalinių vaikams⁸¹⁴.

Studentai jau ne kartą aptarė lygtinio atleidimo nuo laisvės atėmimo bausmės institutą, taip pat nuteistųjų alternatyvia laisvės atėmimui bausme reabilitaciją⁸¹⁵. Lygtinio paleidimo principai, atvejai buvo analizuoti J. Osino darbe. E. Noakas rašė apie lygtinį nuteisimą, t. y. nuteisimą atidedant teismo sprendimo vykdymą tam tikram laikui. A. Skiepinaitis darbe be bausmės reabilitacijos aptarė ir kitus dalykus, pavyzdžiui, nusikaltėlių registraciją pagrindinėje ir šalutinėje kartotekoje, baudų kartoteką, lygtinai atleistųjų nuo laisvės atėmimo bausmės kartoteką Lietuvoje.

TARPTAUTINĖ TEISĖ

Tarptautinės teisės temomis rašytus diplominius darbus vertino docentai D. Krivickas, K. Žalkauskas.

S. Lapinskas rašė apie Balkanų paktą, pasirašytą Turkijos, Graikijos, Jugoslavijos ir Rumunijos 1934 m. vasario 9 d.⁸¹⁶ Studentas pastebėjo, kad valstybės, kurių pažiūros ir

⁸¹¹ J? Gruzdas, „Nepilnamečių auklėjimas mūsų auklėjimo įstaigose“, Teisė 46 (1939): 161–171; A? Diržys, „Lietuvos kalėjimai ir kaliniai“, Teisė 46 (1939): 183–189; J? Bražinskas, „Trūkumai įstatymo apie palengvinimus kaliniams“, Teisė 36 (1936): 380–387.

⁸¹² Vytautas Jurgutis, Antropologinis kalinių tyrimas belgų kalėjimuose“, „Psichiniai nenormalių nusikaltėlių režimas Belgijoje“, J? Blažys, „Įgimto nusikaltėlio problema“.

⁸¹³ Zigmantas Algirdas Aglinskas, „Jaunųjų nusikaltėlių kalėjimas“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–592.

⁸¹⁴ Jonas Eduardas Pleškevičius, „Kalinių globa Lietuvoje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–622.

⁸¹⁵ Jonas Osinas, „Sąlyginis paleidimas“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–574; Eugenijus Noakas, „Lygtinis nuteisimas Lietuvoje“, diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–571; Andrius Skiepinaitis, „Rehabilitacijos institucija baudžiamojoje teisėje“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–629.

⁸¹⁶ Stasys Lapinskas, „Balkanų santarvė“, diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–615.

problemos bendros, jungiasi į „blokus“, primindamas 1934 m. rugsėjo 12 d. pasirašytą sutartį Ženevoje tarp trijų Baltijos valstybių.

TRISDEŠIMT DIPLOMINIŲ DARBŲ BE DATŲ

Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje yra saugomi per trisdešimt diplominių darbų be datų, todėl neaišku, kuriais metais šie darbai buvo rašyti. Trumpai aptarsime šių darbų temas.

Iš administracinės teisės temų buvo aptartas vietos valdžios institutas⁸¹⁷, policijos uždaviniai, pareigos, kompetencija, jos ribos, policijos vaidmens skirtumai policinėje ir teisinėje valstybėje⁸¹⁸.

Iš civilinės teisės studentai rašė apie pirkimo pardavimo aktą⁸¹⁹, žemės nuosavybės teisę⁸²⁰.

Gausiausia darbų buvo iš baudžiamosios teisės. Studentai rašė apie prokuratūros vaidmenį viešajame kaltinime⁸²¹, teisumą ir veiksnumą⁸²², analizavo atskiras veikas⁸²³,

⁸¹⁷ Kęstutis Stepšys, „Šumskų (1918–1931 m.) Marijampolės (1931–1934 m.) valsčiaus savivaldybė“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–660; Povilas Kešiūnas, „1812 metais Napoleono įkurtoji Lietuvos didžiosios kunigaikštijos laikinoji valdžia ir jos administracija“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–654.

⁸¹⁸ Vytautas Bortkevičius, „Policija ir jos galios ribos“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–641.

⁸¹⁹ Antanas Rimkevičius, „Pirkimo-pardavimo aktas pagal X tomo I-os dalies įstatymą“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–658.

⁸²⁰ Vytautas Jurgutis, „Valstiečių kiemas. Skirtinės žemės nuosavybės teisė Lietuvoje baudžiamą panaikinimą“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–651.

⁸²¹ Lipskis, Abramus, „Prokuratūra, kaip viešojo kaltinimo organas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–656.

⁸²² Vaclovas Sidzikauskas, „Ypatingas teisnumas ir veiksnumas Kaunijoje“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–659.

⁸²³ Vincas Šarka, „Dokumentų suklastojimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–662; Bronius Pauža, „Sukčiavimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–657; Juozas Kasiulaitis, „Vaisiaus pašalinimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–653; Povilas Barkauskas, „Ar baustinas abortas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–639; R? Epšteinai, „P pinigų padirbimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–644; M? Breneri, „Nusikaltimai garbei mūsų ir Klaidpėdos krašto B. S.“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–642;

nusikaltimo sudėtį⁸²⁴, būtinąją gintį⁸²⁵, juridinių asmenų baudžiamąją atsakomybę⁸²⁶, recidyvo institutą⁸²⁷.

Baudžiamojo proceso temas studentai taip pat gvildeno, tarp jų lygtinio paleidimo⁸²⁸, liudytojų, įrodinėjimo,⁸²⁹ ekstradicijos institutus⁸³⁰. Vienas darbas buvo dedikuotas teismo sprendimams baudžiamosiose bylose, jų rūšims aptarti⁸³¹.

Studentai rašė tarptautinės teisės klausimais – apie karaliaus institutą belgų ir jugoslavų konstitucijose⁸³², nepilnamečių kalinimo sistemą Anglijoje⁸³³, sutaikinimo ir arbitražo institucijas tarptautinėje teisėje⁸³⁴, aptariant sutartis, sudarytas 1925–1930 metais tarp Lietuvos ir aštuonių užsienio valstybių, bei apžvelgiant taikinimo procedūras. Viename iš darbų buvo apžvelgtos tautinių mažumų teisės švietimo srityje Latvijoje, Suomijoje, Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje, Rumunijoje, Austrijoje, Belgijoje, Danijoje, Vokietijoje, Italijoje⁸³⁵, aptariant tautinių mažumų teisės šaltinius, įskaitant ir tarptautines sutartis.

STUDENTŲ IR DĖSTYTOJŲ LIKIMAI

Aiškindamasi studentų, kurių baigiamieji darbai buvo aptarti šioje dalyje, likimus, straipsnio autorė rėmėsi Lietuvos centriniam valstybės archyve rasta dokumentais. Tačiau

-
- ⁸²⁴ Stanislovas Griškevičius, „Nusikalstamojo darbo subjekto sąvokos raida“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–649; Borisas Aizikovičius, „Neatsargumas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–637.
- ⁸²⁵ Jochelis-Leiba Geimanas, „Reikalingasis apsigynimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–646.
- ⁸²⁶ Jurgis Gylis, „Juridinių asmenų baudžiamoji atsakomybė“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–647.
- ⁸²⁷ K? Vaišvila, „Recidyvas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–664.
- ⁸²⁸ Pranas Šniokaitis, „Sąlyginis paleidimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–663; Izraelis Londonas, „Lygtinis nuteisimas anglo-saksų kraštuose“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–655.
- ⁸²⁹ Juozas Blužas, „Liudytojai mūsų baudžiamajame procese“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–640; Benjaminas Anikštas, „Bendras baudžiamojo proceso įrodinėjimas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–638; Juozas Čelkus: Liudininkų parodymai baudžiamose bylose: diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–643.
- ⁸³⁰ A? Survila, „Nusikaltėlių išdavimas pagal tarptautinę teisę“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–661.
- ⁸³¹ Benjaminas Fridmanas, „Teismo įsakymai“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–645.
- ⁸³² Henrikas Adomkevičius, „Karalius 1831 m. belgų konstitucijoj ir karalius 1931 m. jugoslavų konstitucijoj“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–636.
- ⁸³³ Vytautas Abraitis, „Borstalis-jaunųjų nusikaltėlių kalnimo sistema Anglijoje“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–635.
- ⁸³⁴ Alfonsas Ivanauskas, „Konsiliacija ir arbitražas“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–650.
- ⁸³⁵ A? Goldbergas, „Europos tautinių mažumų teisės mokyklų srityje“, diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–648.

nėra garantuojamas šimtaprocentinis duomenų tikslumas, kadangi ne visų studentų gimimo datos yra žinomos. Taip pat apie kai kuriuos studentus apskritai jokių žinių nėra, arba tik kuklūs duomenys apie tai, kad jie buvo studentai, tiesiog teisininkai, draugijų nariai, šauliai, karininkai, policininkai ar mokytojai.

Iš duomenų, kuriuos pavyko surasti, manytina, keletas studentų pasirinko teisininko karjerą Lietuvoje. Galimai septyni iš jų tapo teisėjais, du – advokatais, šeši – notarais, keli – teismų kandidatais, du – teismų raštininkais, trys – teismų sekretorių padėjėjais, vienas – tardytoju. Kai kurie tęsė veiklą valstybės tarnyboje, pavyzdžiui, Juozas Treinys buvo Susisiekimo ministerijos Kanceliarijos viršininkas. Kai kurie ėmėsi pedagoginės mokslinės veiklos – šeši tapo Vilniaus universiteto Teisės mokslų fakulteto dėstytojais, tarp jų docentas Vytautas Kostas Čepas, profesorius Vytautas Jurgutis, Stasys Tomonis (Tomaševičius) dirbo VDU Baudžiamosios teisės katedros asistentu.

Iš darbų be datų kone ryškiausias absolventas buvo Vaclovas Sidzikauskas, kuris prieš studijuodamas Teisių fakultete dirbo nepaprastuoju ir įgalio tuoju ambasadoriumi Londone, pasiuntiniu Berlyne, po teisės studijų dirbo bendrovės „Shell“ Lietuvos filialo direktoriumi.

Iš per šimto penkiasdešimties darbų tik šeši buvo parašyti moterų. Apie Matildą Strimaitę žinoma tiek, kad ji buvo tarnautoja, Rachilė Šeinaitė buvo Kauno apygardos teismo sekretoriaus padėjėja, apie kitas – nėra žinių.

Yra tikimybė, kad iš per šimtą penkiasdešimt studentų bent dvylika emigravo į Palestiną, JAV, Londoną, kitas valstybes.

Gali būti, kad bent trys buvo išvežti į Kauno ir Ukmergės getus, po to jų likimas nežinomas – galima tik numanyti.

Galimai vienas buvo kalinamas už su komunizmu susijusią veiklą.

Dauguma duomenų yra iki 1940 metų. Tai byloja apie tikimybę, kad dokumentai nebuvo išsaugoti arba daugelis emigravo.

Dėstytojai, vertinę darbus, pasižymėjo įdomiomis biografijomis. Tarp jų būta aukštų pareigūnų – Steigiamojo Seimo narys Antanas Tamošaitis, pirmasis Lietuvos banko valdytojas Vladas Jurgutis, Nuolatinio Tarptautinio Teisingumo Teismo teisėjas *ad hoc* Mykolas Romeris, Kauno apygardos teismo pirmininkas Vladas Mačys, Klaipėdos krašto gubernatorius Karolis Žalkauskas, Valstybės Tarybos narys Domas Krivickas, teisingumo ministras Petras Leonas, finansų ministras, Lietuvos mokslų akademijos narys Albinas Rimka, ministras pirmininkas Antanas Tumėnas, Ministerijų juriskonsultų komisijos pirmininkas Antanas Ignas Veryha Darevskis, Prekybos, pramonės ir amatų rūmų narys Petras Šalčius. Kai kurie dėstytojai pasižymėjo savo veikla ne tik teisėje, bet ir meninėje kūryboje – Simanas Bieliackinas, kuris, beje, dėstė ir civilinę, ir baudžiamąją teisę. Kai kurie savo darbais buvo žinomi ne tik Lietuvoje, bet ir Rusijoje, iš kurios buvo emigravę į Lietuvą, tai – Aleksandras Jaščenka, minėtas Simanas Bieliackinas.

Tačiau dėstytojų likimai nebuvo lengvi. Nemažai jų emigravo (autorės žiniomis, Stasys Žakevičius, Vaclovas Biržiška, Vladimiras Stankevičius, Konstantinas Račkauskas, Domas Krivickas, Karolis Žalkauskas, Kazys Oželis, Feliksas Mackus, Mečislovas Mackevičius), kai kurie buvo ištremti, kalinti (autorės žiniomis, Tadas Petkevičius, Antanas Tumėnas, Vladas Jurgutis). Simanas Bieliackinas 1944 m. žuvo Aušvico koncentracijos stovykloje. Antanas Tamošaitis, suimtas NKVD, 1940 m. mirė Kauno kalėjime.

IŠVADOS

1. Studentai rašė įvairiomis teisės temomis panašiai kaip ir prieš tai aptartais laikotarpiais. Tačiau studentai pirmąkart rašė apie referendumą, plebiscitą, analizavo Lietuvos prezidento instituciją, lygino 1922, 1928 ir 1938 metų konstitucijas, viešumo principą baudžiamajame procese, institucines administracinio teismo užuomazgas Lietuvoje bei jo steigimą, daugiau dėmesio skyrė Vokietijos, Italijos teisinių klausimų nagrinėjimui, tyrinėjo Jungtinės Karalystės viešąją administraciją, Lietuvos apskričių viršininkų instituciją, viešosios administracijos teisę ir pareigą daryti apklausas, prilygstančias ikiteisminio tyrimo institucijų apklausoms, spaudos cenzūrą, liudytojų parodymų institutą civiliniame procese, tęsė Tautai ir valstybei saugoti įstatymo normų analizę, gilinosi į valstybinius nusikaltimus. Gausiausia darbų buvo parašyta baudžiamosios teisės šakos temomis – per keturiasdešimt, civilinės teisės – beveik trisdešimt darbų. Tačiau nemažai darbų buvo parašyta administracinės ir konstitucinės teisės klausimais – viso trisdešimt.
2. Studentai, rašydami apie tam tikros srities Lietuvos teisinį reglamentavimą, nevengė drąsių išvadų, kritinio mąstymo (V. Paulionio diplominio darbo pavadinimas byloja pats už save – „Klasikinio parlamentarizmo principai ir tų principų iškreipimas Lietuvos 1922 ir 1928 m. Konstitucijose“). Studentai rašė: „Iš šių paskaitų matyti, kokia yra vokiečių politinė intencija Klaipėdos krašte. Kas yra skaitęs tokius vokiečių autorius kaip Rogge, Friesecke, Hesse, Borchert ir kitus, o be to seka atsakingų Vokietijos vyrų kalbas ir visas tas disertacijas, kurios parašytos įvairiais Krašto klausimais, tas nė kiek negali abejoti, Krašto teisininkų paruošimas III Reiche yra negalimas“⁸³⁶; „1928 m. konstitucijoje demokratiškumas yra daug silpnesnis. Tas demokratiškumo susilpnėjimas reiškiasi ne tiek tuo, kad Respublikos Prezidentas yra pastatytas aukščiau už Seimą, nes jie abudu gi yra tautos renkami, bet tuo, kad santykis tarp Respublikos Prezidento ir tautos kalba tautos nenaudai, faktas, kurio negalima laikyti demokratišku“⁸³⁷; „Iš to perversmo kilęs diktatūrinis organas, pasivadinęs Respublikos Prezidentu, 1928 metais nustatė naują formalinį konstitucinį provizoriumą. Tačiau politiškai dekoratyvinė šio akto funkcija buvo aiški“⁸³⁸; „<...> Seimas <...> buvo įpareigotas <...> įsteigti administracinio teismo organą. Bet Seimas <...> administracinio funkcijos santvarkos įstatymo neišleido ir, konstitucionalizavęs administracinio teismo funkciją, 68 paragrafas liko tik negyva įstatymo raidė ir graži konstitucijos deklaracija“⁸³⁹; „<...> mūsų laikų valstybė dar nėra pribrendusi prie tobulo pagrindinės teisės (konstitucijos) gerbimo ir jos saugojimo nuo laužančių ją nekonstitucingų įstatymų“⁸⁴⁰; „Tad mūsų spaudos cenzūros politika ėjo spaudos laisvės naikinimo kryptimi“⁸⁴¹. Šiuo laikotarpiu darbuose buvo dažniau

⁸³⁶ Klimkaitis, S. Klaipėdos krašto teisininkų paruošimas: diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. *VU Bibliotekos Rankraščių skyrius*, F. 85–557, p. 27.

⁸³⁷ Volfas, J. Tiesioginis ir reprezentacinis valdymas <...>, p. 41.

⁸³⁸ Jaugelis, J. Normatyvinė valdymo organų galia <...>, p. 64–65.

⁸³⁹ Armalis, P. Teisėtumo organizacija <...>, p. 132.

⁸⁴⁰ Patackas, A. Konstitucinis teismas <...>, p. 59.

⁸⁴¹ Zaleskis, L. Spaudos cenzūra <...>, p. 21

- minimas 1926 m. gruodžio 17 d. įvykdyto konstitucinio perversmo faktas, dar gausiau lyginamos Lietuvos valstybių konstitucijų nuostatos. Pastebėtina ir tai, kad kai kurių studentų požiūriai į tuometį valdymo režimą buvo teigiami, be kritikos, tačiau dėstytojai tokių darbų nevertino aukščiausiais balais.
3. Studentų naudojama literatūra lietuvių kalba vis dar buvo negausi. Daugiausiai studentai naudojosi užsienio kalbomis rašyta mokslinė literatūra. Pavyzdžiui, darbe apie paveldėjimo teisės veiksnius šaltinių buvo nurodyta per penkiasdešimt – dauguma vokiečių, prancūzų kalbomis rašytų, keletas rusų kalba. Darbe apie Čekoslovakijos konstitucinį teismą buvo nurodyta trylika vokiečių ar prancūzų kalbomis, keletas lietuvių kalba rašytų šaltinių. Darbe apie melagingą įskundimą nurodyti aštuoni šaltiniai, vienas lietuviškas, kiti rusiški arba vokiški, darbe apie liudytojo asmenį – dešimt vokiečių kalba rašytų šaltinių. O darbe apie Balkanų santarvę – dvidešimt trys prancūzų kalba rašyti šaltiniai. Pastebėtina, kad studentai darbuose kažkodėl nenaudojo kai kurių publikuotų Lietuvoje darbų⁸⁴², tačiau toliau naudojosi Seimo stenogramomis, archyvuose saugomomis bylomis, įvairių institucijų posėdžių protokolais ir t.t. Straipsnio autorė nerado kai kurių studentų darbuose nurodytų šaltinių – Teisių fakulteto rankraščių: Federacinės Austrijos valstybės 1920 m. X. 1 d. ir 1934 m. Konstitucijos, 1931 m. Ispanijos Konstitucija. Kai kurių studentų sutrumpintos diplominių darbų versijos buvo publikuojamos žurnale „Teisininkas“⁸⁴³, žurnale „Teisė“⁸⁴⁴. Tai gali byloti ne tik apie gerą šių studentų darbų kokybę, bet ir apie lietuvių kalba rašomos mokslinės teisinės literatūros trūkumą, kurį buvo bandoma „kompensuoti“ studentų darbais.
 4. Palyginimui su dabartimi, įdomi ir tarpukario teisinė terminija: dovanojimo su sąlyga sutartis „sąlyginis dovanojimas“, malonė, amnestija – „pasigailėjimas“, objektyvieji nusikaltimo požymiai – „objektyvioji nusikalstamo darbo sudėtis“, subjektyvieji nusikaltimo požymiai – „subjektyvioji nusikalstamo darbo sudėtis“, būtinoji gintis – „reikalingasis apsigynimas“, būtinosios ginties ribų peržengimas – „ekscesas“, ribotas pakaltinamumas – „sumažintas pakaltinamumas“, servitutas – „privatinio dalyvavimo teisė“, nekilnojamas turtas – „nejudomas turtas“, rehabilitacija – „rehabilitacija“, pirmos eilės įpėdiniai – „svarbusis įstatyminis paveldėtojas“, kitų eilių paveldėtojai – „žemutiniai“, teismo procesas – „teisdarystė“.
 5. Keletas žodžių tartina ir apie techninę diplominių darbų pusę – darbų apimtys buvo labai nevienodos. Būta darbų nuo dvidešimt kelių iki šimto aštuoniasdešimties puslapių. Ir toliau nebuvo aiškios įvado struktūros, ne visur būta ir aiškiai išskirtos išvados, tačiau studentai teikė pasiūlymus.

⁸⁴² A? Zarinas, „Reikalinga reforma“, Teisė 13 (1928): 35–37; J? Kairys, „Liudytojų klausinėjimo tvarka“, Teisė 46 (1939): 200–201; Rimas Linaitis, „Baismės dydžio skyrimo motyvai“, Teisininkas 1(7) (1938): 1–3; Juozas Žagrakalys, „Išieškojimas iš tarnautojo algos“, Teisininkas 1(7) (1938): 12–15; K? Milius, „Ipotekos įstatymas“, Teisininkas 2(8) (1938): 48–50.

⁸⁴³ Alfonsas Misevičius, „Nukentėjusio sutikimas kaip neteisėtumą pašalinanti aplinkybė baudžiamojoje teisėje“, Teisininkas 1(7) (1938): 3–9.

⁸⁴⁴ Tatjana Šabūnienė, „Exceptio veritatis šmeižime“, Teisė 47 (1939): 280–287; Boleslovas Klovas, „Reikia pakeisti ipot. įstaigų etatus“, Teisė 49 (1939): 468–471.

KETURIŲ STRAIPSNIŲ SERIJĄ APIBENDRINANČIOS IŠVADOS

1. Yra duomenų, jog laikotarpiu nuo 1924 iki 1939 metų teisininko diplomus gavo arti tūkstančio studentų. Tačiau VU Bibliotekos Rankraščių skyriuje yra išsaugoti 530 darbų. Vieną diplominį darbą straipsnio autorė rado antikvariniame knygyne. Taigi šioje straipsnių serijoje buvo apžvelgti Lietuvos universiteto, vėliau Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakulteto Teisių skyriaus 531 diplominis darbas. Išvados daromos, remiantis šiuo diplominių darbų skaičiumi.

Teisių fakulteto studentai daugiausiai rašė civilinės teisės temomis – per šimtas penkiasdešimt darbų. Populiariausios temos buvo iš paveldėjimo, šeimos ir sutarčių teisės. Susidomėjimas baudžiamosios teisės temomis taip pat nenusileido populiarumui – per šimtą dešimt darbų. Studentai gvildeno bausmių sistemą, nusikaltimus garbei, valstybinius nusikaltimus, nusikaltimų recidyvą. Nemažai buvo rašyta baudžiamojo proceso, teisės saugos, penitencinės teisės temomis – viso apie devyniasdešimt darbų. Studentams rūpėjo bausmių atlikimo vietos, nepilnamečių nusikaltamumo priežastys. Buvo gvildenami administracinės (per penkiasdešimt darbų) ir konstitucinės (trisdėšimt penki darbai) teisės klausimai. Iš administracinės teisės populiariu buvo rašyti apie Geležinkelių valdybos atsakomybę, vietos savivaldą, žemės reformą, policiją, o iš konstitucinės teisės – lyginti Lietuvos valstybės konstitucijų nuostatas, analizuoti kitų valstybių parlamentus. Mažiau dėmesio sulaukė teisės filosofijos ir istorijos temos – viso per trisdėšimt darbų, kuriuose buvo gvildenamos kapitalizmo, socializmo idėjos, valdymo formos. Civilinis procesas taip pat nebuvo populiarus tarp studentų – per dešimt darbų. Iš darbo teisės buvo parašyta vienuolika, o iš tarptautinės teisės – per dvidešimt darbų.

Tarp diplominių darbų buvo tyrinėjamos tam laikotarpiui modernios, bet ir aktualesios temos – oro, konkurencijos, intelektinės nuosavybės, verslo, vandens, kino, geležinkelių teisė, konstitucinio ir administracinio teismo kompetencija bei steigimas, viešumo principas teismo procese, Klaipėdos krašto autonomijos teisė, daktiloskopija, reikalavimai produktų ženklinimui, tabako kontrolė, juridinių asmenų baudžiamoji atsakomybė, eutanazija.

2. Paskelbus Lietuvos valstybės nepriklausomybę 1918 m., kurios dalis iki to laiko per šimtą metų buvo Rusijos imperijos sudėtine dalimi, o dalis apie septynis šimtus metų priklausė Vokietijai (Prūsijos imperijai), reikėjo sukurti naują nacionalinį teisinį reglamentavimą.

Suprantama, kad tokie teisės aktai kaip civilinis ar baudžiamasis kodeksas negalėjo būti sukurti per kelis mėnesius. Tad nenuostabu, kad 1918 m. Valstybės Tarybos priimtuose Lietuvos valstybės laikinosios Konstitucijos pamatinių dėsnių 24 paragrafe buvo įtvirtinta, kad „srityse, kuriose Lietuvos Valstybės nėra išleistų naujų įstatymų, laikinai palieka tie, kurie yra buvę prieš karą, kiek jie neprieštarauja Laikinosios Konstitucijos pamatiniams dėsniams“. Taip pat Valstybės Taryba 1919 m. priėmė įstatymą dėl Baudžiamojo kodekso, kuriame išdėstė, jog Lietuvoje galioja 1903 m. patvirtintas Rusijos imperijos baudžiamasis kodeksas, kiek jis neprieštarauja Laikinajai Lietuvos valstybės Konstitucijai. Žinoma, per Nepriklausomybės

laikotarpį Rusijos imperijos civilinių ir baudžiamųjų įstatymų atskiros normos buvo keičiamos.

Tačiau reikia pastebėti, kad tarpukario Lietuvoje galiojo ne tik carinės Rusijos įstatymai. Klaipėdos krašte galiojo Prūsijos imperijos įstatymai su kai kuriais Krašto Seimelio ar Direktorijos padarytais pakeitimais. Suvalkijoje arba kaip dar vadino Marijampolės apygardoje, arba buvusioje Suvalkijos gubernijoje galiojo prancūzų civilinis kodeksas, taip pat vadinamas Napoleono kodeksu, vėliau dar vadinamas lenkų Civiliniu statutu. Buvusioje Kuršo gubernijoje arba Palangos valsčiuje galiojo Vietos gubernijos įstatymų rinkinys.

Tai reiškia, jog tarpukario Lietuvoje galiojo keturios civilinės teisės sistemos – carinės Rusijos, Prūsijos imperijos, Suvalkijos ir Palangos valsčiaus civiliniai įstatymai, ir dvi baudžiamosios teisės sistemos – Rusijos ir Prūsijos imperijos.

Pastebėtina, jog per visą nepriklausomybės laikotarpį taip ir nebuvo priimti lietuviški civilinio, civilinio proceso, baudžiamojo, baudžiamojo proceso kodeksai. Šį aspektą savo darbuose studentai dažnai minėdavo ir siūlydavo kuo greičiau imtis įstatymų rengimo.

Rašydami studentai turėjo domėtis keliomis teisinio reguliavimo sistemomis. Todėl jie, tyrinėdami bet kurį teisės institutą, skaitydavo Vyriausiojo Tribunolo, carinės Rusijos senato, Prūsijos teismų jurisprudenciją, rusų ir vokiečių kalbomis rašytus vadovėlius, rėmėsi Rusijos ir Vokietijos mokslininkų idėjomis.

3. Tad nenuostabu, kad gausiausias kiekis šaltinių, ypač iš baudžiamosios ir civilinės teisės, kuriais studentai rėmėsi savo darbuose, buvo rašyti vokiečių ir ypač rusų kalbomis. Apie 1935 metus padaugėjo lietuvių kalba rašytų šaltinių, kuriais studentai rėmėsi savo darbuose. Bet, gvildenant baudžiamosios ir civilinės teisės institutus, rusų ir vokiečių mokslinė literatūra buvo naudojama gausiausiai.

Tai paaiškinama tuo, jog kai tik buvo įsteigtas Lietuvos universitetas, visi dėstytojai, dėstę jame, buvo baigę Rusijos imperijos universitetus. Todėl jie mokėjo rusų kalbą. Tačiau ilgainiui buvo užauginta naujoji dėstytojų karta, baigusi VDU ir turėjusi galimybę stažuotis kituose Vakarų Europos universitetuose. Galbūt tai paaiškina ir apie 1935 metus pagausėjusį diplominiuose darbuose naudotos literatūros kiekį anglų, prancūzų kalbomis.

Pastebėtina ir tai, kad žurnalai „Teisė“ ir „Teisininkas“ spausdindavo kai kurių (matyt, sėkmingiausiai atliktų) studentų diplominių darbų sutrumpintas versijas, o kai kurių atliktus tyrimus spausdino atskirais leidiniais. Tai byloja apie tai, kad trūko lietuvių kalba rašomos teisinės literatūros ir buvo priimti sprendimai viešinti studentų darbus.

4. Studentų darbuose gausu minčių, kokių nebuvo galima perskaityti to meto dienraščiuose, ypač apie įsigalėjusį autoritarinį režimą Lietuvoje, spaudos cenzūrą, Tautų Sąjungą. Tai rodo, kad Universitete dėstytojai su studentais atvirai kalbėdavo, diskutuodavo ne tik teisinėmis, bet ir politinėmis aktualijomis. Tam didelės įtakos turėjo Universiteto rektoriaus Mykolo Romerio autoritetas. Apie tai autorė sprendžia iš ant diplominių darbų rektoriaus paliktų pastabų, kai kurių jo minčių, pasakytų paskaitų metu, ir kurias studentai cituodavo savo baigiamuosiuose darbuose.

5. Iš išlikusių duomenų sprendžiant apie trisdešimt absolventų dirbo teisėjais, vienuolika – notarais, trylika – advokatais, per dešimt absolventų tapo VDU, o vėliau VU teisės dėstytojais.
Kai kurie jų tęsė šią veiklą ir pasikeitus santvarkai.
Tačiau kai kurių likimai, manytina, atskleidžia ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos situaciją. Kai kurių likimai susiklostė taip: apie penkiasdešimt baigusiujų Teisių fakultetą emigravo, dvidešimt buvo išvežti į getus, bent dešimt evakuoti, ne vienas kalintas.
Ir tai tik preliminarūs duomenys, nes apie daugelį studentų nėra išlikę jokių duomenų.

ŠALTINIŲ SARAŠAS

Teisės aktai

1. Amnestijos įstatymas. Vyriausybės žinios, 1934, Nr. 449–3134.
2. Baudžiamasis kodeksas. Laikinosios Vyriausybės žinios, 1919, Nr. 2–3, p. 7.
3. Baudžiamosios teisenos įstatymas pakeitimas. Vyriausybės žinios, 1936, Nr. 527–3658.
4. Butų nuomos miestuose įstatymas. Vyriausybės žinios, 1924, Nr. 162–1146.
5. Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų įstatymas. Vyriausybės žinios, 1936, Nr. 531–3684.
6. Karinės prievolės įstatymas. Vyriausybės žinios, 1936, Nr. 538–3734.
7. Kariuomenės drausmės statutas, Krašto apsaugos ministerija. Kaunas: Kariuomenės štabas, 1935.
8. Laikinoji Lietuvos valstybės konstitucija. Laikinosios Vyriausybės žinios, 1920, Nr. 37–407.
9. Lietuvos banko įstatymas. Vyriausybės žinios, 1922, Nr. 104–818.
10. Malonės įstatymas. Vyriausybės žinios, 1930, Nr. 332–2270.
11. Monetų įstatymas. Vyriausybės žinios, 1936, Nr. 537–3731.
12. Seimo Statutas. Vyriausybės žinios, 1924, Nr. 163–1152.
13. Seimo Statutas. Vyriausybės žinios, 1936, Nr. 550–3828.
14. Spaudos įstatymas. Laikinosios Vyriausybės žinios, 1919, Nr. 17, p. 5.
15. Tautai ir valstybei saugoti įstatymas. Vyriausybės žinios, 1934, Nr. 437–3044.
16. Vidaus reikalų ministerija. Dėl savivaldybių Lietuvoje. Cirkuliaras Nr. 1. Laikinosios Vyriausybės žinios, 1918, Nr. 2–3.
17. Žemės tvarkymo įstatymas. Vyriausybės žinios, 1925, Nr. 200–1348.

Specialioji literatūra

18. Įvairių valstybių konstitucijos. Vertė ir paruošė spaudai Teisių fakulteto studentai Mykolui Rōmeriui vadovaujant. Kaunas: „Teisės“ red., 1927–1928.
19. Bražinskas, J? „Baudžiamosios teisenos įstatymo pakeitimo reikalu“, Teisė 40 (1937): 406–428.
20. Bražinskas, J? „Trūkumai įstatymo apie palengvinimus kaliniams“, Teisė 36 (1936): 380–387.
21. Deviatnikovaitė, Ieva. „Administracinio teismo įstatymo projektai tarpukario Lietuvoje“, Teisė 109 (2018): 27–49.
22. Diržys, A? „Lietuvos kalėjimai ir kaliniai“, Teisė 46 (1939): 183–189.
23. Fridšteinas, Viktoras. „Dėl administracinio teismo Lietuvoje“, Teisė 38 (1937): 187–205.

24. Fridšteinas, Viktoras. „Posesorinis ieškinys istrorijoj, teorijoj ir praktiktoj“, Teisė 34 (1936): 137–149.
25. Gruzdas, J? „Nepilnamečių auklėjimas mūsų auklėjimo įstaigose“, Teisė 46 (1939): 161–171.
26. Hatschek, Julius. *Englisches Staatsrecht mit Berücksichtigung der für Schottland und Irland geltenden Sonderheiten*. Tübingen: Verl. von J.C.B. Mohr, 1905.
27. Jurgutis, Vytautas. „Mirties bausmė Lietuvos baudžiamojoje teisėje“, Teisė 42 (1938): 161–181.
28. Kairys, J? „Liudytojų klausinėjimo tvarka“, Teisė 46 (1939): 200–201.
29. Keliuotis, Juozas. *Šių dienų spaudos problemos*. Kaunas: Naujoji Romuva, 1936.
30. Linaitis, Rimas. „Bausmės dydžio skyrimo motyvai“, Teisininkas 1(7) (1938): 1–3.
31. „Mūsų siekimai“. Teisininkas 1 (1937): 1–2.
32. Penkaitis, A? Keletas pastabų dėl naujo ipotekos įstatymo, Teisininkas 3 (1937): 65–71.
33. Plateris, Aleksandras. *Teisiniai Livonijos ir Kuršo santykiai su Lietuva*. Kaunas: Vytauto Didž. universiteto Teisų fakulteto leidinys, 1938.
34. Račkauskas, Konstantinas. „Lietuvos administracinio teismo pradai“, Teisė 37 (1937): 55–65.
35. Romeris, Mykolas. „Lietuvos suvereninė valdžia konstitucijos projektu“, Teisė 1 (1922): 3–12.
36. Romeris, Mykolas. „Valstybės taryba“, Teisė 16 (1929): 23–36.
37. Sunki kova už Lietuvos nepriklausomybės vasario 16 d. aktą. Iš pasikalbėjimo su buv. Valsybės Tarybos vicepirmininku inž. p. Steponu Kairiu. Lietuvos žinios, 1938 m. gruodžio 31 d., Nr. 299 (5865).
38. Vaitiekavičius, A? „Naujas Latvijos baudžiamasis statutas“, Teisė 20 (1931): 137–153.
39. Weber, Max. *Ūkio istorija: universalinės ūkio ir visuomenės istorijos bruožai*. vertė dr. J. Pajaujis; peržiūrėjo ir įvadą parašė A. Rimka. Kaunas: Lietuvos universiteto Teisų fakulteto leidinys, 1929.
40. Zarinas, A? „Reikalinga reforma“, Teisė 13 (1928): 35–37.
41. Žagrakalys, Juozas. „Išieškojimas iš tarnautojo algos“, Teisininkas 1(7) (1938): 12–15.

Diplominiai darbai

42. Abraitis, Vytautas. „Borstalis-jaunųjų nusikaltėlių kalnimo sistema Anglijoje“. Diplominis darbas (?). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–635.
43. Adomkevičius, Henrikas. „Karalius 1831 m. belgų konstitucijoj ir karalius 1931 m. jugoslavų konstitucijoj“. Diplominis darbas (?). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–636.
44. Aglinskas, Zigmantas, Algirdas. „Jaunųjų nusikaltėlių kalėjimas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–592.
45. Aizikovičius, Borisas. „Neatsargumas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–637.
46. Andrėjūnas, Antanas. „Sutarčių naikinimo priežastys“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–593.
47. Anikštas, Benjaminas. „Bendras baudžiamojo proceso įrodinėjimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–638.
48. Armalis, Petras. „Teisėtumo organizacija Lietuvoje iki 1926 m. gruodžio mėn. 17 d. perversmo“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–594.
49. Ašoklis, Zenonas. „Nusikaltimai mūsų mokyklose ir kova su jais“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisų fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–539.

50. Barkauskas, Povilas. „Ar baustinas abortas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–639.
51. Benas, Kanas. „Tarptautinė Klaipėdos padėtis“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–652.
52. Blužas, Juozas. „Liudytojai mūsų baudžiamajame procese“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–640.
53. Bortkevičius, Vytautas. „Policija ir jos galios ribos“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–641.
54. Breneris, M? „Nusikaltimai garbei mūsų ir Klaipėdos krašto B. S.“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–642.
55. Budreckas, Algirdas. „Baudžiamojo įstatymo galia vietos atžvilgiu mūsų ir 1932 m. lenkų baudžiamajame statute“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–540.
56. Butkus, Antanas. „Svetimšalių išsiuntimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–541.
57. Butkus, Pranas, Kostas. „Gdytojo vaidmuo baudžiamajame statute“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–595.
58. Čelkus, Juozas. „Liudininkų parodymai baudžiamose bylose“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–643.
59. Čepas, Vytautas, Kostas. „Paveldėjimo teisės veiksniai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–596.
60. Damaševičius, Juozas. „Prezidento institucija Lietuvoje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–597.
61. Damašius, Klemensas. „Baudžiamųjų persekiojimų nutraukimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–542.
62. Dimavičius, Juozas. „Ipotekos teisėjo veiksmai pagal naująjį ipotekos įstatymą bei įrašomųjų į ipotekos knygas teisių sąvokos“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–543.
63. Dirgėla, K? „Valstybiniai nusikaltimai Lietuvos Baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–544.
64. Eidukaitis, Stasys. „Nepakaltinamumas karo baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–545.
65. Epšteinas, R? „P pinigų padirbimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–644.
66. Fridmanas, Benjaminas. „Teismo įsakymai“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–645.
67. Garalevičius, Pranas. „Asmens laisvės garantijos įžengiamojo tardymo metu“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–598.
68. Gauba, Sabinas. „Įvaikinimas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–599.
69. Geimanas, Jochelis-Leiba. „Reikalingasis apsigynimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–646.
70. Gylys, Jurgis. „Juridinių asmenų baudžiamoji atsakomybė“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–647.
71. Giršovičius, Abramus. „Žydų mokyklų vystymasis ir jų teisinė padėtis nuo 1772 metų iki 1859.V.4 d. reformos (Lietuvoje)“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85-?
72. Goldbergas, A? „Europos tautinių mažumų teisės mokyklų srityje“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–648.

73. Griškevičius, Stanislovas. „Nusikalstamojo darbo subjekto sąvokos raida“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–649.
74. Griškevičius, V? „Nelaimingų atsitikimų draudimas Lietuvoje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–547.
75. Ingaunis, Juozas. „Apskričių viršininkų institucija Lietuvoje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–600.
76. Ivanauskas, Alfonsas. „Konsiliacija ir arbitražas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–650.
77. Jasinskas, Jonas. „Ekstradicijos ir teisminės pagalbos baudžiamose bylose konvencija tarp Lietuvos ir Čekoslovakijos“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–549.
78. Jaugelis, Jaroslavas. „Normatyvinė valdymo organų galia Lietuvos konstitucinėje teisėje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–601.
79. Jaukštas, Adolfas. „Įstatymų leidimo institucija Lietuvos Respublikoje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–550.
80. Jokšas, Konstantinas. „Tautos atstovybės institucija nepriklausomoje Lietuvoje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–551.
81. Jurgutis, Vytautas. „Valstiečių kiemas. Skirtinės žemės nuosavybės teisė Lietuvoje baudžiamą panaikinus“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–651.
82. Karkalas, Steponas. „Santorių aiškinimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–552.
83. Karvelis, Leonardas. „Posesoriniai ieškiniai mūsų veikiančiais įstatymais“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–553.
84. Kasiulaitis, Juozas. „Vaisiaus pašalinimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–653.
85. Keraševičius, Mamertas. „Valstybės kontrolės organų kvotos“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–554.
86. Kesiūnas, Povilas. 1812 metais Napoleono įkurtoji Lietuvos didžiosios kunigaikštijos laikinoji valdžia ir jos administracija: diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–654.
87. Kisielis, Ignas. „Piniginė bauda mūsų baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–556.
88. Kiršas, Giršas. „Suvereniteto subjekto klausimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–555.
89. Klimkaitis, Martynas. „Klaipėdos krašto teisininkų paruošimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–557.
90. Klimka, Alfonsas. „Dalyvavimas nusižudyme“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–604.
91. Kojelis, Konstantinas. „Tautai ir valstybei saugoti įstatymas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–561.
92. Krasovskis, S? „Mūsų baudž. statuto laisvės atėmimo bausmių sistema“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–558.
93. Kriauciūnas, Mečys, Vacys. „Tikybinių nusikaltimai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–605.
94. Kriščiukaiytė-Vaidelienė, Marija. „Įrodinėjimo mokslas baudžiamajame procese“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–560.

95. Krygeris, Juozas. „Policijos vaidmuo rengiamajame tardyme pagal baudž. teisenos įst. Pakeitimą“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–559.
96. Kupetis, Kazimieras. „Nusikaltimai šeimos išlaikymo prievolei“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–606.
97. Kurklietis, Iz? „Mūsų nepilnamečių pozityvieji teisės įstatymai, teismai, įstaigos, socialinė globa, jų trūkumai ir reforma“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–562.
98. Kuzma, Vytautas. „Įkeitimo teisė ipotekos įstatyme“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–607.
99. Labanauskas, Jonas. „Teisinė bažnyčių padėtis Lietuvos Respublikoje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–563.
100. Lapinskas, Stasys. Balkanų santarvė: diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–615.
101. Leščas, Chaimas, Mejeris. „Nepilnamečių globa pagal Lietuvos įstatymus“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–564.
102. Lipskis, Abramus. „Prokuratūra, kaip viešojo kaltinimo organas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–656.
103. Londonas, Izraelis. „Lygtinis nuteisimas anglo-saksų kraštuose“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–655.
104. Lukša, Aleksas. „Viešumo principas baudžiamojoje teisdarystėje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–565.
105. Lungas, Valdemaras? „Bausmės ribos ir bausmės pritaikymo principai“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–507.
106. Lungas, Viktoras? „Analogija naujoje baudžiamojoje vokiečių teisėje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–567.
107. Lukoševičius, Justinas. „Rekvizitiniai vekselio trūkumai“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–506.
108. Mačiulis, Kazys. „Teisinis visuomenės vaidmuo ir jo perspektyvos Lietuvoje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–608.
109. Markauskas, Jurgis. „Bylų peržiūrėjimo ir atnaujinimo klausimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–566.
110. Matulevičius, Juozas, Adolfas. „Liudininkų parodymai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–609.
111. Mažeika, Mykolas. „Bausmės koncepcijos evoliucija Lietuvos Statutuose“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–508.
112. Mauragis, Aleksandras. „Nacionalinio prado apsauga italų, vokiečių ir mūsų baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–610.
113. Madziukevičius, Ignas. „Lietuvos prabavimo rūmai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–611.
114. Mendelovičius, Hiršas. „Svetimšalių teisės istorija“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–612.
115. Mielis, Jonas. „Baudžiamosios teisenos įstatymo 27 straipsnis ir jo taikymas praktikoje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–509.
116. Mikelionis, Jonas, Algirdas. „Pasisavinimas Lietuvoje veikiančioje baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–510.

117. Milvydas, Jonas. „Mažamečių ir nepilnamečių teisės ir prievolės (pagal Kaunijoje veikiančius įstatymus)“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–568.
118. Misevičius, Alfonsas. „Nukentėjusio sutikimas kaip neteisėtumą pašalinanti aplinkybė baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–511.
119. Mockus, Stasys. „Tautinių mažumų teisės Klaipėdos krašte“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–569.
120. Muralienė Danulaitytė, A? „Nekilnojamojo turto įkeitimo teisės padariniai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–613.
121. Navickas, Stasys. „Palikimo išlikimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–570.
122. Narkevičius, Konradas. „Administracinis teismas ir jo pradai mūsų įstatymuose“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–614.
123. Noakas, Eugenijus. „Lygtinis nuteisimas Lietuvoje“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–571.
124. Noreika, Jonas. „Baismės karinės prievolės įstatyme“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–572.
125. Norvaiša, Antanas. „Nacionalinė valstybė“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–512.
126. Nunas/ Nunys, M? F? „Vieneri ir dvejeri parlamento rūmai“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–573.
127. Osinas, Jonas. „Sąlyginis paleidimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–574.
128. Ošerovičius, Giršas. „Sumažintas pakaltinamumas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–616.
129. Pabrinskytė, Stasė. „Melagingas įskundimas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–617.
130. Patackas, Antanas. „Konstitucinis teismas Čekoslovakijoje (1920–1939)“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–618.
131. Paulionis, Vytautas. „Klasikinio parlamentarizmo principai ir tų principų iškreipimas Lietuvos 1922 ir 1928 m. Konstitucijose“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–619.
132. Pauža, Bronius. „Sukčiavimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–657.
133. Perlebachas, Jonas. „Liudininko asmuo, jo parodymai bei jų vertinimas baudžiamajame procese“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–620.
134. Petrušaitis, Kazimieras. „Dovanojimas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–513.
135. Piliponis, Motiejus. „Nusikaltimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–575.
136. Pivoriūnas, Zigmas. „Mažamečių policija Lietuvoje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–621.
137. Pleškevičius, Jonas, Eduardas. „Kalinių globa Lietuvoje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–622.
138. Pračkaila, Stasys. „Legatas ir jo priėmėjų atsakingumas už palikėjo skolas pagal Civ. Įst. X t. I-ją dalį“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–514.

139. Prialgauskas, Anicetas. „Asmens dokumentų suklastojimas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–623.
140. Radzivonas, Jonas. „Įsūnijimas romėnų teisėje ir Lietuvos įstatymuose“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–624.
141. Renigeris, Stasys? „Privatinio dalyvavimo teisė“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–625.
142. Rimkevičius, Antanas. „Pirkimo-pardavimo aktas pagal X tomo I-os dalies įstatymą“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–658.
143. Rubinsonas, Movša. „Teisių atėmimas Didžiosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto baudžiamuosiuose statutuose“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–626.
144. Rudavičius, Vytautas. „Baudžiamieji nuostatai pramonę liečiančiųjų įstatymų srityje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–626.
145. Rudnikas, Pelsachas. „Anglijos administracija“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–516.
146. Ruša, Vincas. „Ukmergės miesto savivaldybės įsikūrimas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–628.
147. Sadauskas, Boleslovas. „Baudžiamųjų sprendimų vykdymas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–517.
148. Saudargas, K? „Nusikaltimai pinigams, vertybės popieriams ir dokumentams mūsų baudžiamajame statute“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–518.
149. Serbenta, Stasys. „Valstybė ir bažnyčia“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–576.
150. Sidzikauskas, Vaclovas. „Ypatingas teisnumas ir veiksnumas Kaunijoje“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–659.
151. Skiepinaitis, Andrius. „Rehabilitacijos institucija baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–629.
152. Skrinskas, Vytautas, Juozas. „Pasigailėjimas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–519.
153. Smolenskas, Kazys. „Pagal romėnų teisę ir mūsų įstatymus pirkimo-pardavimo pagrindiniai dėsniai“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–520.
154. Sokolskis, Anatolijus. „Niccolo Machiavelli kaip politikos realistas ir sociologas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–521.
155. Sodaitis, Antanas. „Valstybės išdavimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–577.
156. Stanelis, Pranas. „Amnestija“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–578.
157. Stankūnas, Domas. „Tautai ir valstybės saugoti įstatymas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–522.
158. Stepšys, Kęstutis. „Šumskų (1918–1931 m.) Marijampolės (1931–1934 m.) valsčiaus savivaldybė“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–660.
159. Stasiškis, Vytenis, Jonas. „Baismės vykdymas jauniems nusikaltėliams nacionalsocialistinėje Vokietijoje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–630.
160. Staškevičius, Vladas. „Teisių atėmimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–579.

161. Stoncelis, Petras. „Recidyvas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–524.
162. Strimaitytė, Matilda. „Konstituciniai režimai Lietuvoje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–523.
163. Survila, A? „Nusikaltėlių išdavimas pagal tarptautinę teisę“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–661.
164. Šalkauskis, Povilas. Išmarų turtas: diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–525.
165. Šarka, Vincas. „Dokumentų suklastojimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–662.
166. Ščefanavičius, Napoleonas. „Įstatyminis paveldėjimas“. Diplominis darbas (1938). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–580.
167. Šeinaitė, Rachilė. „Nusikaltimai ir jų faktoriai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–581.
168. Šimaitis, Vladas. „Karo baudžiamosios teisės pagrindiniai bruožai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–582.
169. Šniokaitis, Pranas. „Sąlyginis paleidimas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–663.
170. Štokas, Dovydas. „Italų fašizmo atsiradimas, raida ir esmė“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–583.
171. Taškūnas, Juozas. „Nusikaltimo sąvoka“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–584.
172. Taurosevičius, Titas. „Nusikaltimai turtui Lenkijos 1932 metų baudžiamajame statute“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–585.
173. Teresas, Alfonsas. „Referendumas, jo sąvoka ir esmė konstitucinėje teisėje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–526.
174. Teruškinas, Hiršas. „Anglijos konstitucijos pagrindiniai dėsniai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–631.
175. Tiškus, Feliksas. „Reikalingasis apsigynimas ir ekscesas bendrojoje ir karo baudžiamojoje teisėje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–586.
176. Titas, Petras. „Maištas“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–527.
177. Tomaševičius, Stasys. „Teismas – įstatymo, teisingumo ir politikos organas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–632.
178. Treinys, Juozas. „Geležinkelių atsakomybė už krovinius“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–528.
179. Truska, Kazys. „Tarnybiniai išeikvojimai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–633.
180. Tugaudis, Liūdas. „Testamentinis paveldėjimas romėnų teisėje“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–587.
181. Tumašovas, Motiejus. „Sentikių bažnyčios organizacija Lietuvoje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–529.
182. Vagoras, Petras. „Nekilnojamojo turto varžytynės“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–530.
183. Vaikšas, Antanas. „Tėvų ir vaikų asmens santykiai civilinių įstatymų ir Napoleono kodekso veikimo srityse“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–531.

184. Vaišnys, Antanas. „Baudžiamojo statuto 578 str. Interpretacija“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–532.
185. Vaišvila, K? „Recidyvas“. Diplominis darbas (?). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–664.
186. Valaitis, Jeronimas. „Netikri pinigai ir kova su jų padirbimais“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–533.
187. Valiukevičius, Vytautas. „Nuosavybės teisė mūsų žemės reformos įstatymuose“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–534.
188. Vasiliauskas, Balys. „Administracinės/ policinės/ priemonės valstybės vidaus saugumui, tvarkai ir rimčiai palaikyti Lietuvoje normalinės teisinės būklės metu“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–535.
189. Venclauskaitė, Gražbylė. „Servitutai“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–588.
190. Veteikis, Petras. „Kviestiniai baudžiamosiose bylose“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–590.
191. Vilitis, Juozas. „Šnipinėjimo nusikaltimai ir mūsų veikiančios baudžiamosios normos“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–589.
192. Vitonis, Pranas. „Savininko ipoteka“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–536.
193. Volfas, Jurgis. „Tiesioginis ir reprezentacinis valdymas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–591.
194. Zaleskis, Leonardas. „Spaudos cenzūra nepriklausomoje Lietuvoje“. Diplominis darbas (1937). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–537.
195. Žolynas, Konstantinas, Kazimieras. „Ypatingųjų valstybės apsaugos įstatų 14 paragrafas“. Diplominis darbas (1939). VDU Teisių fakultetas. VU Bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 85–634.

SUMMARY

FINAL THESES OF SCHOOL OF LAW: 1925–1939 PART IV (1937–1939)

The study examines the final theses of the students of the Faculty of Law of Vytautas Magnus University. It is based on different branches of law, taking into account structure, literature, legal acts, jurisprudence the students used in these theses, and the Lithuanian legal language of that time. The most valuable quotes of the works are presented, the teachers who assessed the works are named, and the fates of the students are revealed.

The research is published in several articles. This is the fourth and the final article of the research of law students' theses during the interwar period in Lithuania. It covers over one hundred and fifty students final theses written between 1937 and 1939.

Students wrote about the principle of publicity in criminal procedure, referendum, plebiscite, head of the state, administrative court, euthanasia, press censorship, criminal liability of civil servants, state liability, and issues of civil and criminal legal branches.

In many theses students compared legal regulation and case-law and also used the experience of the US, England, Denmark, Spain, Norway, the Netherlands, Belgium, Sweden, Japan, Czechoslovakia, the Soviet Union and other countries.

Students used sources in Russian, German, English, French, Hebrew, Polish and Lithuanian languages.

The article is mainly based on the documents found in the Department of Manuscripts of Vilnius University Library, the Rare Books and Manuscripts Section of the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania, and the Central State Archives of Lithuania.

Historical, comparative, and analytical methods were used in the research.

KEYWORDS

Final theses, Faculty of Law, students, legal history and philosophy, law and order, constitutional law, administrative law, criminal law, civil law, civil procedure law, criminal procedure law, penitentiary law, international law.